

TARTU ÜLIKOOL VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Huvijuht-loovtegevuse õpetaja

Piret Valdmaa

KOOLIRÕÕMU ALLIKAD ÜHE VÄIKEKOOLI ÕPILASTE
ARVAMUSTES

Lõputöö

Juhendaja: Tiia Pedastsaar, PhD

Viljandi 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KOOLIRÕÕMU ESILE KUTSUVALD JA PÄRSSIVAD ASJAOLUD	5
1.1. Koolirõõm ja selle allikad	5
1.2. Koolirõõmu pärssivad asjaolud	10
2. KOOLIRÕÕMU ALLIKAD UURITAVA KOOLI ÕPILASTE ARUSAAMADES	22
2.1. Uuringu eesmärk ja metoodika	22
2.2. Tulemused ja interpretatsioon	23
JÄRELDUSED	38
KOKKUVÕTE	41
KASUTATUD ALLIKAD	43
LISA 1	45
LISA 2	47
LISA 3	49
SUMMARY	53
LIHTLITSENTS	55

SISSEJUHATUS

Mitmetest uuringutest selgub, et Eesti lapsed on küll õppeedukuselt väga tublid, kuid nad on palju rõõmutumad koolis käijad kui lapsed teistes riikides. PISA uuringute põhjal tunnevad kaks kolmandikku Eesti õpilastest ennast koolis õnnelikuna, kolmandik aga mitte. Kolmandik õpilastest on aga väga suur arv. Õnnelike õpilaste osakaal Eestis sarnaneb küll Soome ja Lätiga, kuid jääb alla enamikule teistele riikidele (PISA 2012, 2013). Kõige õnnelikumaks peavad ennast koolis 15-aastased noored, mitmetes arengumaades nagu Indoneesia, Albaania, Peruu ja Tai, kus aga õpitulemused on madalad. Ka TIMSS 2003 taustaküsimustikust selgus, et headest tulemustest hoolimata oli õppimine meie õpilaste jaoks rõõmutu ja sisemiselt vähemotiveeritud (Henno jt. 2008).

Töö autorina leian, et rõõm koolis käia on väga tähtis tegur normaalseks lapsepõlveks ja üheks tingimuseks, et noorest kasvaks täisväärtuslik ühiskonna liige. Koolirõõm on väga oluline õpimotivatsiooni säilimiseks. Kui lapsel säilib õpimotivatsioon, siis on ta vastuvõtlikum koolis pakutule. Minu uuritavas koolis on mitmed programmid, mis aitavad hoida ja ka juurde tekitada koolirõõmu ja luua stressivabamat koolikeskkonda. Uuritavas koolis on programmi ellu kutsumise algusest peale „Hea Alguse“ programm, kool osaleb ka „Kiusamisest Vabaks“ programmis ning omaalgatuslikult on koolis toimimas Sõbrad Koos süsteem. Kuid kas ja kuidas nende programmide ideed ja tulemid ka laste teadvusesse on jõudnud?

Sellest tulenevalt on antud lõputöö koostaja ees **probleem**, mis just tekitab õpilastes koolirõõmu, et siis selle põhjal kool võiks teha otsustusi, kas ettevõetud meetmed on piisavad.

Antud töö **eesmärgiks** on välja selgitada õpilastele koolirõõmu pakkuvad allikad õpilaste endi arusaamades.

Täpsemalt on uurimise alla on võetud järgmised **küsimused**:

1. Mis teeb uuritava kooli õpilaste koolipäeva meeldivaks?
2. Millised on need asjaolud, mis segavad õpilasi koolis?
3. Kuidas kajastub kooli poolt ettevõetud meetmete toimimine õpilaste arvamustes?

Töö koosneb kahest osast. Esimeses tegeletakse koolirõõmu olemusega ja seda esilekutsuvate ja pärssivate tegurite iseloomustamisega ning teises antakse ülevaade läbiviidud empiirilisest uuringust.

1. KOOLIRÕÕMU ESILE KUTSUVAD JA PÄRSSIVAD ASJAOLUD

1.1. Koolirõõm ja selle allikad

Mis on koolirõõm? Kuidas see tekib? Veidi nende küsimuste üle mõtiskledes jõuab erinevate vastusteni. Üks on kindel: kui õpetaja tahab hommikul kooli tööle minna ja laps ootab rõõmuga tundi, olete tõele üsna lähedal. (Sakk, 2009)

Rõõmuga kaasneb indiviidi aktiivne seisund, mis on kirjeldatav teatava enesekindlusena. Rõõm tõstab usku oma võimetesse, maandab sisemisi pingeid. Rõõmu emotsioon on soodustavaks teguriks suhtlemisel. Rõõmuga väljendame rahulolu, harmooniat. Hästi mõjub see emotsioon lapse tunnetustegevusele. Rõõmus laps on õnnelik laps. (Luik, 2010)

Heade õpitulemuste kõrval on oluline ka koolikliima, kus meie lapsed veedavad suure osa oma päevast. Õhkkond koolis on oluliseks mõjutajaks lapse käitumisele kui ka õpimotivatsioonile. Samas on olulised ka suhted koolis nii õpetaja kui kaasõpilasega.

Koos heade õpitulemuste saavutamisega on vajalik alal hoida koolimeeldivust, mis paljude uuringute põhjal on seotud ka õpimotivatsiooni ja üldise toimetulekuvõimega (Talts, Kangro, Muldmaa, 2012, 118). PISA uuringu üks tulemusi on ka tõdemus, et positiivsed suhted õpilaste ja õpetajate vahel on üliolulised, saavutamaks õppimist soodustavat õhkkonda klassis. (Kitsing, 2011)

Eestis on koolid liiga keskendunud headele õpitulemustele, unustades seal juures kui oluline on lastele rõõm sealhulgas ka koolirõõm. Positiivsed emotsioonid tekitavad ja hoiavad soovi midagi korda saata. Paraku on koolides programmid ja õppekavad rangelt etteantud ja üsna tihedalt materjali täis, mis tarvis läbi töötada.

Arengupsühholoogia tänapäevane käsitlus õpimotivatsioonist on aga palju mitmekesisem. Ollakse veendunud, et lapsed võivad olla motiveeritud õppima mitmel erineval viisil. Oluline on küsida, mida, kuidas ja miks nad on motiveeritud õppima. Lapse oma mõtted, arusaamad ja uskumused mõjutavad motivatsiooniliste suundumuste kujunemist ja seeläbi ka lapse käitumist ning õpitulemusi. (Mägi 2010).

Lapsele on oluline eeskuju ja koolis on kindlasti tema eeskujuks õpetaja. On oluline, et õpetajad tegeleksid õpilase mitmekülgse arendamisega, seal hulgas annaksid õpilasele võimaluse ise mõelda, arutleda, leida vastuseid ja ise otsustada kuidas toimida.

Kooli kontekstis kirjeldatakse õpimotivatsiooni selliselt, et kui palju tähelepanu ja vaeva on õpilased valmis eri tegevustele pühendama. (Brophy, 2010). Kui inimene on motiveeritud, kavatseb ta midagi korda saata ja asub selleks eesmärgipäraselt tegutsema. Motiveeritud tegevus võib olla kas enda määratud või väliselt kontrollitud. Inimesele on sünnipäraselt omane olla sisemiselt motiveeritud end sotsiaalses keskkonnas teistega seotuna tundma, selles keskkonnas tõhusalt toime tulema ja seda tehes tajuma isiklikku initsiatiivi. Õpilased kogevad sisemist motivatsiooni keskkonnas, mis aitab neil rahuldada autonoomia, kompetentsuse ja seotuse vajadust. Kui toetus puudub, vajavad õpilased pigem kontrolli kui ise otsustamise võimalust. (Brophy, 2010)

Koolirõõm sõltub paljuski õpetaja töö kvaliteedist, oskustest ja teadmistest luua koolis ja klassis selline õhkkond, kus iga laps tunneb ennast edukana ja saab hakkama nii oma sotsiaalsete suhete kui ka akadeemiliste oskustega. Oluline on, et rõõm, mida tunneb esimese klassi jüts kooli tulles, ei kaoks, vaid saaks hoogu juurde kuni kooli lõpuni. (Sakk, 2009)

Klassikaaslased on õpilase jaoks justkui kogukond kus ta peab ennast mugavalt tundma. Klassi sõbralik ja toetav õhkkond on soodustavaks pinnaseks enesekindla ja motiveeritud lapse arenemiseks. Õpetajal on väga oluline roll just sellise klassi ja lapse arengut soodustavate tegurite tekkimisel. Õpilane, kes on julge esinema ja oma mõtteid väljendama oma klassis, julgeb seda teha ka väljaspool turvalisi

klassiseinu. Eduka esinemise kogemus tekitab õpilases teatava heaolutunde, mis oma korda kasvatab julgust ja enesekindlust.

Mihaly Csikszentmihaly on 1993 aastal kirjeldanud sõna vooseisund- see on sisemiselt motiveeritud tegevuste haripunkt- tippelamus. (Brophy, 2010) Csikszentmihaly eeldas, et suurema osa vookogemustest tekib puhkamise ja meelelahutuse ajal. Selgus hoopis tõsiasi, et vooseisund tekib tavaliselt siis, kui me aktiivselt tegeleme meie füüsilisi või vaimseid võimeid proovile panevate keerukate ülesannetega. Ta loetles kaheksa vooseisundit iseloomustavad dimensiooni:

1. Tegevusel on selged sihid ja selle käigus saame vahetut tagasisidet oma sammude tõhususe kohta.
2. Võimalusi otsustavalt tegutseda avaneb sageli ja need vastavad meie tajutud võimekusele tegutseda tõhusalt. Meie oskused sobivad hästi ülesande raskusega.
3. Tegevus ja teadlikkus sulavad ühte kogeme täielikku vaimset keskendumist.
4. Ette võetud tegevusele keskendumine, asjadesse mittepuutuvad stiimulid kaovad teadvusest, muremõtted on ajutiselt ootele pandud.
5. Potentsiaalse kontrolli tajumine.
6. Eneseteadvuse kadumine, mina piiride hajumine, arengu tajumine, enese tajumine mingi suurema terviku osana.
7. Muutunud ajataju, tavaliselt tundub aeg mööduvat kiiremini.
8. Kogemus muutub autoteelseks - tegevust on mõtet teha tema enda pärast.

Enamasti kogeme vooseisundit süvenedes tegevustesse, mis paneb meid proovile, Me oleme teadlikud tegevuse eesmärgist ja oma tegutsemisele saadud tagasisidest, kuid keskendumise tegevusele mõtlemata edule. (Brophy, 2010) Kooli keskkonnas ohustab võimalikku voogu kõige enam ärevus. Kui pidevalt nõutakse ülejõu käivate ülesannete täitmist võivad õpilased hakata väljakutsetes peituvateke voovõimalustele eelistama turvalist üksluisust. Viimaks kaob neil üldse potentsiaal klassis vooseisundit kogeda. Samas võib probleemiks osutuda ebapiisav väljakutse, kui õpilastelt nõutakse ilmselgelt alla poole nende teadmisi

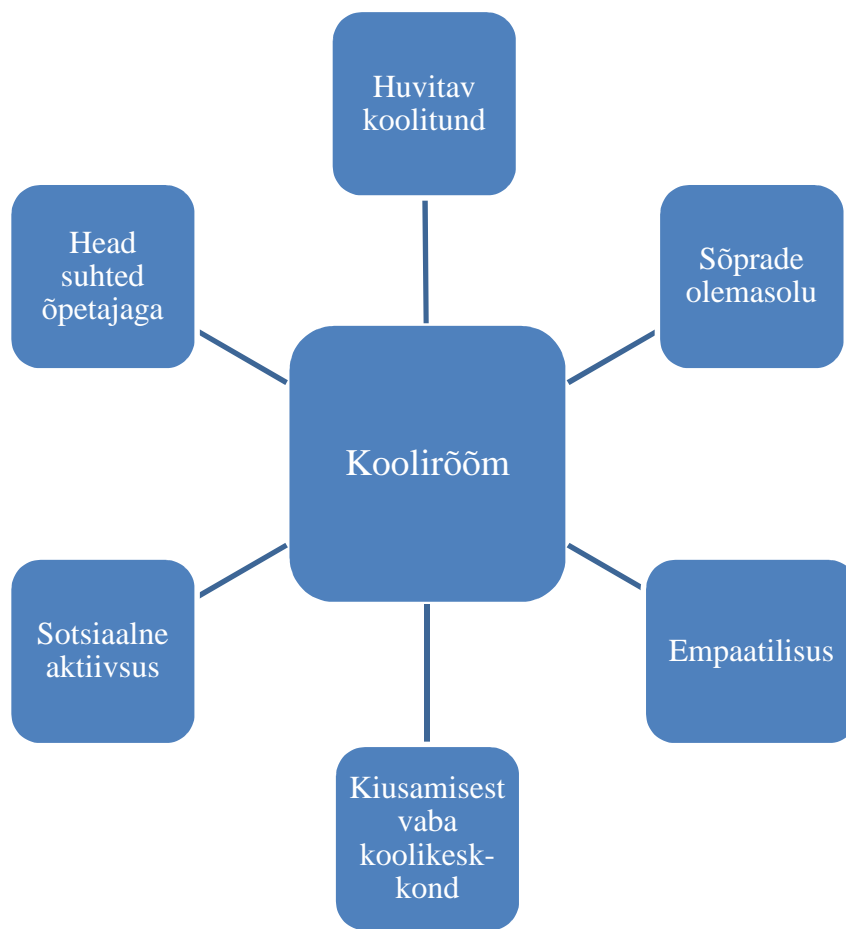
ja oskusi. Seega on õpilase sooritus parem, kui motivatsioon on optimaalsel tasemel, mitte sellest madalamal, ega kõrgemal. (Brophy, 2010).

Õpetaja peab olema justkui osav žonglöö, kes oskab hoida õiget tasakaalu õpiülesannete raskuse vahel. Kui klassis on 24 last, kes kõik vajavad ühel või teisel moel individuaalset lähenemist, on õpetaja töö ülimalt keeruline. Samas pole õpetaja roll olla ainult õpetaja, vaid ka suhelda lapsevanematega, lahendada õpilaste omavahelisi tülisid, olla murede kuulaja ja tegelikult ka oma ameti esindaja ühiskonna silmis.

Õpilased hindavad enam koolis käimise väärtust ja on motiveeritumad, kui nad tunnevad, et õpetajad on õiglased, oskavad kuulata ja väljendavad hoolimist. Usalduslikud suhted õpetajaga on üks koolirõõmuga kõige tugevamalt seotud tegureid. (Talts, Kangro, Muldmaa, 2012, 124).

Koolirõõmsa koolikliima tekkimisel ja olemas olul on määrav osa ka omavahelistel suhetel. Lisaks õpetaja ja õpilase suhetele on oluline ka, et õpetajad saaksid omavahel hästi läbi ja suhtuksid üksteisesse austusega. On oluline, et õpetajad ei räägiks üksteisest halvasti või ei arvustaks, ega halvustaks kolleegide valikuid, otsuseid või tegutsemismotiive.

Koolirõõmu oluline allikas on koolipere omavahelised suhted kõikidel tasanditel. Edukad õpetajad püüavad arendada positiivseid suhteid õpilastega, kes tunnevad end emotsionaalselt üksildasena, on endasse sulgunud ja neil pole sõpru. Seades suhete kvaliteedi parandamisel eesmärgiks õpilaste emotsionaalse heaolu, positiivse enesehinnangu ja huvitatuse sotsiaalsetest suhetest ning akadeemilistest õpitulemustes, üritatakse luua selline koolikeskkond, mis soodustaks nimetatud eesmärgile jõudmist. (Talts, Kangro, Muldmaa, 2012, 120).

Joonis 1. Koolirõõmu komponendid

Käesoleva töö autori arvates on lapse koolirõõmuks tarvis kuute komponenti (vt joonis 1).

Lapse sotsiaalsele aktiivsusele aitavad kaasa huviringid ja mitmekesine tunniväline tegevus. Seda eriti juhtudel, kui tunnist saadav eduelamus pole just kuigi suur. Varasematest uuringutest on selgunud, et kooli huviringid meeldivad suuremale osale (81,5 %) koolirõõmsatele lastele. Koolirõõmutute hulgas meeldivad huviringid 52,4 %-le ja ei meeldi 46,7 %-le õpilastest. (Luik, 2010)

Kui laps on aktiivne ja tegeleb endale meele päraste tegevustega, suudab ta luua sõprussuhteid erinevates ringkondades ja huviringides, mis omakorda motiveerib lapsi jääma tegelema mõne huvialaga, sest sõprade, toetajate ja tunnustajate olemasolu on lapsele väga oluline,

Huviharidus toetab noore arengut, iseseisvust, omaalgatust, initsiatiivi ja aktiivsust. Lisaks pakub huviharidus noortele eduelamusi, tunnustust, rõõmu, arendab loovust ja sotsiaalseid oskusi. Huviharidus on positiivne ning noori julgustav. (Huviharidusstandard, 2007, §2.)

Uuritava kooli vallas on loodud väga head ja mitmekesised võimalused huvitegevusega tegelemiseks ka väljas pool kooli. Peale koolitunde on õpilastel võimalik tegeleda laulmisega, erinevat stiili tantsimisega, spordi ja liikumisega ning ka käeliste tegevustega. Vallas tegutseb kolm huvikooli: Kunstikool, Muusikakool ja Spordikool. Lisaks valla poolt pakutavatele võimalustele on kohapeal mitmed klubid ja organisatsioonid kus lapsed saavad huvitegevuse eesmärgil osaleda. Näiteks E Studio, kus saab laulmas käia, Meie Studio tantsukool ja ka Kaitseliidu noorte organisatsioonid Noored Kotkad ja Kodutütred.

1.2. Koolirõõmu pärssivad asjaolud

Koolirõõmu võivad ära võtta mitmed asjaolud. Ka põhjused õpilaseti võivad olla üsna erinevad.

Üheks koolirõõmu pärssivaks põhjuseks on sageli segadused ühiskonnas laiemalt, mis vähem või rohkem jõuavad otsaga ka kooli. Uuritavas koolis on kindlasti segadused ja muutused koolivõrgu ümberkorraldamisel. Hetkel on vallas toimumas haridusreform, mis on kestnud viimased kaks aastat ja on külvanud palju segadust. Kui vald võttis vastu otsuse, kuidas võiks koolivõrgustiku korraldada, siis teatud hulgale lastevanematele see otsus ei sobinud ja nad vaidlustasid valla otsuse kohtus. Sellega seoses on kõik toimingud edasi lükkunud ja kindlat teadmist, mis saab edasi ei ole hetkel kellelgi. See tekitab segadust ka kooli õpilastes, kuna valla plaani järgi tuleksid uuritavasse kooli terve valla 1.-3. klassid. Hetkel ei tea 3. ja 4. klassi õpilased, kas nad järgmisel aastal oma õpinguid selles koolis jätkata saavad. Neis tekitab hirmu ka asjaolu, et nad ei tea, kuidas toimub liikumine uude kooli, kas koos terve klassikompleksiga või komplekteeritakse klassid uuesti.

Kindlasti on üheks oluliseks teguriks koolirõõmu olemasolul või selle puudumisel **suhted õpetajaga**.

Õpetajal on kooli sisekliima kujunemisel suur roll, ilmselt nii suur roll, et ta ise ei tajugi, kui tähtis on tema käitumine ja suhtlemine noortega. „Mõnikord võib õpetaja arvates asjakohane märkus last väga solvata, eriti võib sellist solvumist ja haiget saamist ette tulla puberteedieas. Samas võib olla ka vastupidi, et õpetajale võib tunduda kohatu ja ehk teda isegi alandav mõni õpilase nali.“ (Sarv, 2006, 22).

Õpetaja toetus ja mõistev suhtumine on oluline nii õpilasele kui lapsevanemale kohe esimesest koolipäevast alates. Õpilased kellel on õpetajaga usalduslik suhe naudivad kooliskäimist suuremal määral kui need õpilased, kellel suhe puudub.

PISA testi 2012 andmetel võiks Eesti õpilaste ja õpetajate vahel olla paremad suhted, sest mida paremad suhted, seda paremad on ka õpitulemused. Kindlasti on lapsel vähem stressi, kui koolis on õpetajad toetavad ja suhted head. (PISA 2012, 2013).

„Õpetajatest teab iga viies, et mõni tema kooli õpilane puudus viimasel aastal koolist kartuses, et õpetaja teda mõnitab või kiusab. Õpetajat kui kiusajat kardavad õpilased üle kahe korra rohkem kui kaasõpilasest kiusajat. Nähtub ka see, et õpetajad teavad küll, et lastel on mõne nende kolleegi kiuslikkusega tõsisemid probleeme, kuid olukorra parandamiseks ei ole midagi tähelepanuväärset ette võetud. Uuringu „Kool kui arengukeskkond ja õpilaste toimetulek” andmetel on see arv 5,5% ehk 30 õpilasega klassis 1–2 õpilast.“ (Sarv, 2006, 23)

Täiskasvanu, kelleks võib olla ka õpetaja, manitsussõnad võivad õpilasele kõlada väga kurjalt või karmilt. Selle juures ei ütle õpetaja neid sõnu sugugi selle pärast, et sooviks kellelegi paha, vaid just see tõttu, et hoolib oma klassi õpilastest ja soovib neist kasvatada täisväärtuslike ühiskonnaliikmeid.

Õpetaja oma isiksuse ja igapäevase käitumisega klassis võib saada võimsaks motivatsiooni vahendiks, kui kujundab ning demonstreerib mõjuvaid suhtlustehnikaid ja –viise. Head suhtlejat iseloomustavad eelkõige omadused, mis muudavad inimese teisele meeldivaks: rõõmsameelsus, sõbralikkus, emotsionaalne küpsus, siirus ja muud omadused, mis annavad märku heast vaimsest tervisest ja kohanemisvõimest. Õpetaja katsed õpilasi sotsiaalse keskkonna kaudu mõjutada annavad positiivse tulemuse juhul, kui õpilased

õpetajat imetlevad, õpetaja arvamust hindavad ja usuvad, et pedagoogi jutt on siiras ning teenib nende parimaid huve. Õpilaste motivatsioon ja ühtekuuluvustunne on tavaliselt suuremad, kui nad tajuvad, et õpetaja on neile pühendunud, elab neile kaasa ja reageerib nende vajadustele. (Brophy, 2010).

Kolmandaks üsna oluliseks põhjuseks peab töö autor koolikiusamist kaasõpilaste poolt.

Vägivald on inimõigusi kahjustav probleem, mis piirab inimeste õigust elule, vabadusele, turvalisusele, väärikusele, vaimsele ja füüsilisele puutumatusse ning mittediskrimineerimisele. Vägivald põhjustab suuri kannatusi ohvrile ja tema lähedastele ning tekitab kahju ühiskonnale (ravikulud, töövõime vähenemine, inimeste elukvaliteedi langus jne). Uuringud näitavad, et vägivald kipub korduma ja vägivallaringist on keeruline välja pääseda. Lapsed, kes satuvad vägivalda ohvriks või selle pealtnägijaks, puutuvad suurema tõenäosusega vägivallaga kokku ka täiskasvanueas – kas ohvri või vägivalda toimepanijana. (Vägivalla ennetamise strateegia aastateks 2015-2020)

Kiusamisel võib olla mitu vormi. Esiteks füüsiline vägivald, milleks on löömine, tõukamine, asjade ära võtmine, asjade lõhkumine jne. Teiseks verbaalne vägivald ehk siis narrimine, solvamine, pidev nõökimine jne. Kolmandaks kaudne vägivald, milleks on inetute kuulujuttude levitamine, kellegi kõrvale tõrjumine jne. Kiusamine võib olla ka peidetud. Kui üks õpilane või rühm õpilasi on hakanud kiusama mõnda õpilast või õpilasrühma pruugib neil vaid ähvardavat nägu teha, et teistes hirmu tekitada.

Õpilased, kes on olnud koolikiusamise ohvrid põhikoolis, võivad kogeda psühhiaatriliste haiguste sümptomeid ka vanemas eas. Oluline on koolikiusamisele tähelepanu pöörata võimalikult vara, et võimalikult kiirelt reageerida ja lahendada koolikiusamise juhtumid ja muuta koolikeskkond lapsesõbralikumaks. Koolikiusamise varajase märkamisega on võimalik ära hoida lapse õigusrikkumisi tulevikus.

2014 aastal läbi viidud Laste hälbiva käitumise uuringust (ISRD) selgub, et kui küsida õpilaselt, mida nad teevad, kui näevad, et kedagi kisutakse. 48,4 % vastanuist vastas, et sekkuvad ise või paluvad klassikaaslastel sekkuda. Sellest saab järeldada, et õpilased ise tekitavad, kui ka püüavad ise lahendada

koolikiusamist. Peale seda kui on püütud ise sekkuda, aga tulemuseta, pöördutakse õpetaja poole. 26,9 % õpilastest annab kiusamisest teada õpetajale ja kolmandal kohal 11,5 % õpilasest, kes paraku ei tee koolikiusamist nähes mitte midagi. Põhjuseks-nad kas ignoreerivad vägivalda, kardavad ise kiusajatega konflikti sattuda või neil puuduvad teadmised ja oskused sekkumiseks. (Laste hälbiva käitumise uuring. 2014)

Samas uuringus küsiti õpilastelt, et kuidas tegutsevad õpetajad koolivägivalda pealt nähes. 23,4 % vastanuist teatas, et sagedamini õpetajad peatavad kiusamise ja paluvad osapooltel lahkuda. 19,2 vastas, et õpetajad saadavad osapooled koolipsühholoogi või sotsiaalpedagoogi juurde. 18,3 % vastanutest märkis, et õpetaja teatab juhtunust kiusaja vanematele ja 15,2 % vastasid, et õpetaja teatab juhtunust ohvri vanematele. Samas uuringust selgub, et 5,6 % vastanud õpilastest arvab, et täiskasvanud on koolis toimuva kiusamise suhtes ükskõiksed. (Laste hälbiva käitumise uuring. 2014)

„Kiusamine mõjutab õpilasi mitmel moel. Kui õpilast kiusatakse on nende elu nii öelda vilets. Nad ei lähe rõõmuga kooli, aja jooksul kaotavad nad usalduse ja austuse enda vastu ning lõpuks süüdistavad nad kiusamises ise-ennast. Selline olek mõjutab nende keskendumisvõimet ja õppimist. Kiusamisest tingitud stress võib põhjustada ka lastel nii kõhu- kui ka peavalusid, ärevushoogusid ja võibolla isegi ka õudusunenägusid. Sellest kõigest tulenevalt võibki laps hakata kiusamisest pääsemiseks vältima koolis käimist.” (Sharp, Smith, 2004).

Kuuluvustunne ja õpitulemused on seotud: mida paremini õpilane ennast koolis tunneb, seda kõrgemad on õpitulemused ning ka kõrgemad õpitulemused toetavad kuuluvustunnet. Selgub, et Eestis mõjutab kuuluvustunne just kõige paremate teadmistega õpilaste tulemusi. Nende õpilaste tulemused on veel kõrgemad kui nad tunnevad ennast koolikeskkonnas hästi. (PISA 2012)

Keskkonnas, mis ei võimalda inimesel end oskusliku ja võimekana tunda, toimib inimene halvasti. Kui laps kogeb koolis palju ebaedu, kujuneb tema minakäsitus endast kui õppijast negatiivseks ning väheneb tema huvi koolis õpitava vastu, mis omakorda viib suure tõenäosusega selliste käitumisviisideni nagu käegalöömine, väljakutsete vältimine, abi mitteküsimine ja õppetööst eemale hoidmine. (Mägi 2010).

Koolirõõmu pärssivateks asjaoludeks saab lugeda omavalitsuses toimuvaid muudatusi, mis tingivad muudatused ka haridusmaastikul. Kindlasti on pärssivaks asjaoluks ka suhted õpetajaga. Õpetaja on koolis kõige olulisem inimene lapse jaoks ja kui millegi pärast ei ole tekkinud õpetajaga usalduslikku suhet, siis on see kindlasti rõõmu pärssivaks. Ilmselt kõige suuremaks põhjuseks, miks laps ei suuda koolis käimisest rõõmu tunda on koolikiusamine.

1.3. Kooli meetmed koolirõõmu tekitamiseks ja hoidmiseks õpilastel

Uuritava kooli missioon on selgelt kirja pandud järgmiselt:

1. Toetab peresid laste arendamisel ja kasvatamisel;
2. Loob lapsele parima arengukeskkonna, mis toetab lapse isiksuseks kasvamist;
3. Väärtustab meie maa ja rahva kultuuripärandit ning kannab edasi kultuuri-traditsioone ja ühistegevust;
4. Väärtustab mitmekesist looduslikku, sotsiaalset ja kultuurikeskkonda;
5. Mõtestab ja annab edasi parimat pedagoogilist kogemust;
6. Nõustab piirkonna peresid ja lapsevanemaid kasvatusküsimustes.
(Mammaste Lasteaed ja Kooli arengukava, 2013)

Kool teeb omalt poolt väga palju, et lastel oleks hea selles koolis õppida. Seda nii mitmeski mõttes. Koolimaja on alles äsja valminud, koolis töötavad programmid „Hea Algu”, „Kiusamisest vabaks” ja Sõbrad Koos.

Kooli füüsiline keskkond

Koolimaja valmis lõplikult 2013. aastal. Lasteaia hoone renoveeriti täielikult ja kooli hoone ehitati uus. Uus maja on ehitatud väga lapsesõbralikuks. Iga klassiruumi ees on nende klassi juurde kuuluv garderoob ja kaks wc-d. Laps ei pea oma asju jätma oma klassist kaugele, tal on kõik olemas käe-jala juures, näiteks kui peaks juhtuma, et midagi jääb jope taskusse või kui on tarvis kehalise kasvatus tunde riideid. Sammuti on hea, et wc on kohe klassi juures - lapsele on see väga mugav ja turvaline. Lapsel ei teki hirmu, et ehk ta ei saa tuld põlema või, kas ta ikka leiab wc ülesse - just silmas pidades esimese klassi õpilasi, kellel võtab aega suures koolimajas orienteerumine. Selline lapse sõbralik kooli keskkond loob lapses turvatunde ja võtab temalt asjatud pinged.

Sotsio-emotsionaalne keskkond

„Kool ei ole pelgalt teadmiste omandamise paik, vaid koht, kus kasvada ja areneda inimesena. Sama tähtsad kui koolitunnid on väärtuskasvatuse seisukohalt ka vahetunnid ja üritused peale tunde, sest just ühistegevuses avalduvad iseloomud ja erinevad arusaamad maailma asjadest. Tunnivälises tegevuses arenevad suhted ja kujunevad hoiakud, mis on noorele inimesele palju tähtsamad kui õpetajalt saadud hoiakud. Õpetajad ei ole koolis ainult koolitarkuse edastajad, vaid nad on ka kasvatajad - toetades mitte ainult õpilase võimete väljaarendamist, vaid kujundades iseloomu, julgustades, suundades ning andes tagasisidet heale või halvale käitumisele.” (Sutrop, 2013, 15).

Sõprussuhetel on lapse maailmas väga suur ja tähtis roll. Juba lasteaia veedavad lapsed enamuse aega oma päevast koos sõprade ja rühma kaaslastega, hiljem kasvab sellest samast lasteaia rühmast klass, kellega koos käiakse palju aastaid külgkülje kõrval läbi ühiste raskuste ja ühiste rõõmude.

Palju rohkem kui õpetajad, mõjutavad õpilaste käitumist nende kaaslased. Koolikaaslastega koos õpitakse tundma armastust, sõprust, enese maksma panemist, nii sõbra kaitsmist kui enesekaitset, tehtud pahateo ülestunnistamise

raskust, tunnete väljendamist ja varjamist ning seda, kui kibe on reetmine, petmine, tõrjutus ja vägivald. Õpitakse ennast kehtestama, erinevusi sallima ning eriarvamustest üle saama ja koos elama. (PISA 2012)

„Kuigi tänapäeval on väikekoolid pigem harv nähtus, siis ka suur linnakool peaks ikkagi olema inimeseks küpsemise kasvulava, kus õpetaja on aednik, kelle ülesanne on luua kõikidele taimedele sobivad kasvutingimused, anda piisavalt valgust ja toitu, vaadata, et umbrohi ja teised taimed lämmatama ei kipuks ning näpistada ära tülikad vesivõsud.” (Sutrop, 2013, 16).

Kooli põhiväärtused on:

1. Inimesest lähtumine ja tema vajadustele keskendumine;
2. toetav koostöö ja meeskonnatöö;
3. hoolivus, sõbralikkus;
4. õppimisoskus ja õpihuvi;
5. avatud suhtlemine;
6. tugev perekond ja peresuhted;
7. esivanemate pärand ja traditsioonid. (Mammaste Lasteaed ja Kool kodukord, 2015).

Koolis on hästi toimiv Sõbrad Koos süsteem. Süsteem toimib, nii et on ära jagatud klassid, kes on oma vahel nii öelda sõbra klaasid. Esimene klass on sõber kolmanda klassiga, teine klass viienda klassiga ja neljas klass on sõber kuuenda klassiga. Samas on ka personaalsemalt ära jagatud lapsed, kes kellega sõber on. See tähendab, kui on koolis väljasõidud, matkad, spordipäevad, siis need sõprusklassid liiguvad ja toimetavad koos. Niimoodi on silm peal hoitud

väiksematel ja ka suuremalt lastel tekib vastutuse tunne. Sellise koostöö mõte on, et arendada ja hoida ühtse pere tunnet koolis ja samas tekitada ka turvatunnet, et koolis on olemas keegi suurem kelle poole saab väiksema klassi õpilane alati pöörduda.

Hea Alguse programm on koolis juba aastast 1994. „Hea Alguse” programm peab oluliseks lapsevanema rolli oma lapse elus. Programm aitab paremini mõista ja arendada last koostöös õpetajaga. Õpetajale annab see programm võimaluse muuta oma töö mitmekesisemaks ja seda just laste arengu huvides. See metoodika on lapsesõbralik ning lapsi innustav ja julgustav. (Kulderknup, 1997).

„Hea alguse” põhimõtted on:

- lapsekeskne lähenemine õppimisele;
- keskendumine arenguliselt sobivale tegevusele;
- perede osalemine lapse koolielus;

Igapäevatöös lähtutakse Eesti Vabariigis kehtivatest alus- ja alghariduse programmidest. Töökorralduse omapäraks on iga päeva alustamine hommikukogunemisega. See annab igale lapsele võimaluse suhtlemiseks, oma mõtete väljaütlemiseks ja teiste kuulamiseks. Töö paremaks läbiviimiseks on klassi- ja rühmaruumid ümber korraldatud tegevuskeskusteks. See annab hea võimaluse nii töö individualiseerimisel kui ka rühmatöö korraldamisel. (Tallinna Haridusamet kodulehekülg)

Alates aastast 2012 on kooli liitunud üleriigilise programmiga - „**Kiusamisest vabaks!**”.

„Kiusamisest vabaks!” on ennetav metoodika, mille eesmärk on luua lasteaia ja algklasside laste vahel üksteist arvestav ja kaasav suhe, kiusamist ennetav käitumiskultuur, kus suhtutakse üksteisesse sallivalt ning austavalt, kus lapsed hoolivad üksteisest, kiusamise korral sekkuvad ja kaitsevad kaaslast, kes seda ise ei suuda.

Metoodika toetub järgmistele põhiväärtustele:

1. Sallivus – näha ja aktsepteerida kogu lasterühmas mitmekesisust ning kohelda üksteist võrdsena, mitmekesisuse mõistmine nii üksiku lapse kui rühma tugevdajana.
2. Austus – suhtuda jaatavalt ja hoolivalt rühma kõigisse lastesse, olla kõigi hea sõber, mitmekesisuse omaks võtmine ning teiste erinevuste ja kommete austamine.
3. Hoolivus – näidata üles huvi, osavõtlikkust, muret ja abivalmidust kõigi laste vastu – nii endast nooremate kui omavanuste vastu.
4. Julgus – jääda endale kindlaks ja seada oma piirid; välja astuda, nähes lapsi teiste piire rikkumas; olla julge ja hea sõber, kes soovib ja on valmis tegutsema ebaõigluse vastu. (Kiusamisest vabaks kodulehekülg).

Huviaridusega tegelemine on õpilasele üheks võimaluseks kuidas kogeda vooseisundit. Selle kogemine tekitab õpilases hea tunde ja see omakorda tekitab soovi selle huvialaga edasi tegeleda.

Huvialaharidus kui mitteformaalne haridus aitab kaasa ka noore parematele võimalustele tulevikus. Huvitegevus toetab iseseisvust, omaalgatust, initsiatiivikust, aktiivsust. (Huvialaharidus ja huvitegevus: rakenduslik kompleksuuring, 2005.)

Huvialahariduses ei ole hindamissüsteemi ega muid kriteeriume, mille alusel hinnangut anda, seetõttu on õhkkond nii õpilase kui ka juhendaja poolt vabam. (Huvialaharidus ja huvitegevus: rakenduslik kompleksuuring, 2005.) Kera sõnul on kooli poolt pakutud huvitegevus üks osa koolikasvatusest. Õpilased, kes päevast päeva tundides teatud reeglite järgi koos töötavad, tahavad suhelda ja vabamates tingimustes üksteist tundma õppida. (Kera, 2005.)

Huvitegevusel on oluline roll ka kaaslastega koos olemisel ja nende leidmisel. Huvitegevus lähendab ja ühendab lapsi, seega on sel ka sotsialiseeriv ning tõrjutust vähendav funktsioon (Huvialaharidus ja huvitegevus: rakenduslik kompleksuuring. 2005.). Lisaks saavad õpilased sealt ka meeskonnavaimu, koostöö oskuse ja ka füüsilise tugevuse. Huvitegevuse käigus omandatakse lisaks koolis õpitule ka praktilisi oskusi. Huvialahariduses osalemine arendab vaimseid ja füüsilisi võimeid, sotsiaalseid teadmisi, oskusi ning kogemusi. Läbi huvihariduse arenevad lapses mitmed olulised isikuomadused: töökus, sihikindlus, saavutusvajadus, vastutustunne, kohusetunne. (Huvialaharidus ja huvitegevus: rakenduslik kompleksuuring, 2005.) Kõik need isikuomadused on olulised ka koolis hakkama saamiseks ning õppetulemuste parandamiseks. Olulised märksõnad koolist väljalangevuse ennetamises on õpilase enesehinnang ja tema sotsiaalsed oskused. Akadeemilised eduelamused võivad õpilaste enesehinnangut tõsta. Üheks koolist väljalangevuse põhjuseks võib pidada ka madalat õpimotivatsiooni. Õpimotivatsiooni suurendamiseks kasutatakse erinevates ennetusprogrammides võimalust, et õpilane valib endale ise ameti, mis on seotud ka tema kohustusliku haridusega seonduvate õpingutega. (Toming, 2011.)

Kost on seisukohal, et huvitegevusel on võime suurendada noorte õppimispotentsiaali, sest huvitegevuses pakutakse õppimiseks põnevaid lähenemisi, mille käigus on õppimine sügavam ja seostatum (Kost, 2012).

Huvialaharidus ja huvitegevus on suur lisakoormus nii sisuliselt kui ka ajaliselt, kuid samas on välja kujunenud seos, et kes tegutseb aktiivselt kooliväliselt, selle õpiedukus on ka hea. Eduelamus ning tunnustatus huvitegevuses võib kaasa tuua õppeedukuse tõusu. (Huvialaharidus ja huvitegevus: rakenduslik kompleksuuring. 2005, 14.)

Ka Gray ja Pelegrino on öelnud, et huvitegevusega kaasneb emotsionaalne seisund, millest tuleneb heaolu tunne ja rahulolu. Seda iseloomustavad meisterlikkuse tunne, saavutused, elevus, vastuvõtlikkus, edu, isiklikud väärtused ning rõõm. See tugevdab positiivset enesehinnangut. Huvitegevuse kaudu saavutatakse esteetiline kogemus, eesmärgid ning positiivne tagasiside teistelt inimestelt. See on sõltumatu tegevus, vaba aja veetmine ja ühiskondlik heakskiit. (Gray, Pelegrino, 1973, 6.)

Kindlasti on huvitegevusel õpilase jaoks positiivne mõju. Huvitegevus leevendab õpilase emotsionaalseid probleeme, pakkudes naudingut ning rahulolu, mis omakorda soodustab õppetööle pühendumist. Huvitegevus annab õpilasele võimaluse silma paista millegagi, millega ta koolis olles võib-olla nii väga silma ei paista.

Koolis on 2015/2016 õppeaastal käimas 8 erinevat huviringi:

Võru keel - Kus lapsed õpivad võrukeelt rääkima ja ka sellest arusaama.

Näitering - Näiteringid on koolis väga populaarsed, näiteringid toimuvad klasside kaupa gruppides ja on igal aastal täituvuselt kõige suuremate gruppidega. Samas kooli näiteringi gruppidel on läbi aastate läinud ka väga hästi nii maakondlikel kui ka vabariiklikel festivalidel ja konkurssidel.

Spordiring - Spordiring on sama moodi üsna populaarne ja toimub sarnaselt näiteringiga erinevates vanuserühmades.

Projektiring – On huviring, mis algselt sai ellu kutsutud Comeniuse projekti jaoks. Kool osaleb Comeniuse projektis ja selles huviringis tegeletakse koos lastega mingi konkreetse projekti jaoks vaja minevate tegevustega ja hiljem saavad huviringis osalemise ja projekti panustamise alusel lapsed projektiga seotud reisile kaasa.

Mudilaskoor - Mudilaskoor on I klasside õpilastele.

Valikmudilaskoor - Valikmudilaskoor on juba selline, kuhu siis on valitud terve kooli pealt paremad lauljad, see on nii öelda kooli esindus koor.

Rahvatants - Rahvatantsu ringis tegeletakse, nagu nimigi ütleb, rahvatantsuga ja on sammuti üsna hea täituvusega, lastele meeldib tantsimas käia.

Liiklusring - Liiklusring on selleks, et õpetada lastele ohutut liiklemist, nii jalakäijana, kui ka jalgratturina. Liiklusringis on võimalus sobivas eas lastel teha endale jalgratturi load.

Erinevaid sündmusi toimub koolis üsna tihedalt (vt LISA 1).

Väga populaarsed on erinevad stiilipäevad, neid väga oodatakse ja neist võetakse suure innuga osa ja väga üksikud lapsed on need kes ei riietu vastavalt stiilile. Arvan, et olulist rolli mängib siin ka see, et kõik õpetajad on siamaani nendest stiilipäevadest ise väga aktiivselt osa võtnud. Just sellega, et nad ise on lastele eeskujuks ja riietuvad alati vastavalt stiilile.

Teiseks väga oluliseks sündmuseks laste jaoks on erinevad laadad, tavaliselt toimub ühes pool aastas 2 laata. See on sündmus milleks valmistutakse koos perega, kuna asjad millega lapsed laadal kauplevad on enamasti kas vanemate tehtud või koostöös laps ja vanem. Laatadel on põhi kaubaks, erinevad küpsetised ja iga laadaga lähevad need küpsetised järjest hõrgumaks ja erilisemaks.

Kuigi eelpool kirjeldasin kooli kõige populaarsemaid sündmusi, siis see ei tähenda, et teisi sündmusi ei oodataks või neist osa ei võetaks. Vaadates sündmuste kalendrit (LSA 1) siis toimub uuritavas koolis ühes poolaastas üle 38 sündmuse, mille hulgas on erinevad teema nädalad ja nende nädalate raames toimub igal päeval mõni teemaga seotud sündmus ning töö autorina leian, et seda on väga palju.

Kokkuvõttes on leitud, et kõige olulisemad komponendid, mida on tarvis, et laps oleks koolirõõmus, on ilus ja lapsele sobiv füüsiline keskkond, last toetav ja empaatiline õpikeskkond tunnis, head suhted kaaslastega, huvitav ja rasket õpitööd toetav ning ka lõõgastust pakkuv ringitöö ning põnevad sündmused koolis. Koolirõõm on tunne, millega hommikuti kõik lapsed peaksid kooli minema. Käes olev uuring on koostatud selleks, et teada saada, kas õpilased ise ka tunnetavad ja hindavad kooli poolt ettevõetud meetmeid neile koolirõõmu pakkumiseks.

2. KOOLIRÕÕMU ALLIKAD UURITAVA KOOLI ÕPILASTE ARUSAAMADES

2.1. Uuringu eesmärk ja metoodika

Antud uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada õpilastele koolirõõmu pakkuvad tegurid ja allikad.

Täpsemalt on uurimise alla võetud järgmised küsimused:

1. Mis teeb uuritava kooli õpilaste koolipäeva meeldivaks?
2. Millised on need asjaolud, mis segavad õpilasi koolis?
3. Kuidas kajastub kooli poolt ettevõetud meetmete toimimine õpilaste arvamustes?

Uurimismeetodiks on intervjuu. Intervjuu viidi läbi 9 õpilasega. Õpilaste leidmiseks kasutati mugavusvalimit, arvestades isikute koostöövalmidust ja nende kättesaadavust. Oluliseks teguriks oli ka intervjuueeritavate nõusolek uuringus osaleda. Intervjuud viidi läbi õpilaste endi koolis ning kõikide uuritavatega toimus individuaalne intervjuu. Intervjuu alguses toimus vestlus, millel oli nii sissejuhatav kui ka positiivset meeleolu loov eesmärk. Intervjuu käigus tutvustas uurija ka oma tegevust. Intervjuueerija julgustas intervjuueeritavaid julgelt avaldama oma arvamust ning andis ka mõista selle olulisusest. Vastajatega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu, milles põhiküsimused olid ette antud (vt LISA 2) ning täiendavaid ja täpsustavaid küsimusi küsis autor vestluse käigus juurde. Intervjuu lõppedes tänas intervjuueerija vastanuid ning selgitas veelkord vastajatele nende antud panuse tähtsust käesolevasse uurimusse. Uurimuse usaldusväärsuse tagamiseks selgitas uurija uuritavatele uurimuse eesmärgi, intervjuu orienteeruvat kestvust, salvestamisviisi ning andmete anonüümsust. Intervjuude analüüsi teostamisel kasutatakse

järgmiseid tähiseid: näited intervjuust on esitatud kaldkirjas. Intervjueeritav on tähistatud eesnime esitähtedega.

Põhiuurimus viidi läbi 2016. aastal. Sellele eelnes pilootuuring 2015 aastal. Pilootuuring oli oluline testimaks küsimuste tõhusust ja tagamaks uuringu valiidsust. 2016 aastal läbi viidud uuringus küsiti rohkem ja laiendatud küsimusi.

Pilootuuring viidi läbi 2015 aastal. Uurimuse eesmärgiks oli teada saada mida õpilased ise peavad koolirõõmu allikateks. Uurimismeetodiks oli intervjuu. Intervjuu viidi läbi I kooliastme 3 õpilasega ja II kooliastmes 3 õpilasega.

Ka siis viidi intervjuud läbi õpilaste endi koolis ning kõikide uuritavatega toimus individuaalne intervjuu. Intervjuu alguses toimus vestlus, millel oli nii sissejuhatav kui ka positiivset meeleolu loov eesmärk. Intervjuu käigus tutvustas uurija oma tegevust. Intervjueerija oli laste suhtes julgustav, et nad julgeksid ennast intervjuud andes avada ning andis ka mõista kui oluline antud intervjuu on. Vastajatega viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu, milles põhiküsimused olid ette antud ning täiendavaid ja täpsustavaid küsimusi küsis autor vestluse käigus juurde. Analüüsides käesoleva aasta uuringut on kasutatud võrdluseks ka pilootuuringu tulemusi.

Intervjuu küsimustik õpilasele sisaldab 23 põhiküsimust. Intervjuud salvestati diktofoniga ning seejärel need transkribeeriti. Õpilaste intervjueerimise tulemused grupeeriti kuueks alateemaks : õpetaja roll koolirõõmu allikana, huvitav koolitund, õpilase enda toimetulek kooli keskkonnas, sõprade olemas olu, sotsiaalse aktiivsuse tähtsus koolirõõmu allikana, empaatilise olemasolu.

2.2. Tulemused ja interpretatsioon

Intervjuude analüüsi teostamisel kasutatakse järgmiseid tähiseid.

Iseloomulikumad näited intervjuust on esitatud kaldkirjas.

Kasutatakse ka järgmisi märke: ... – paus; /.../ - lühendatud tekst.

Õpetaja roll koolirõõmu allikana

Intervjuude käigus selgus, et kõik vastanud peavad oma õpetajaid väga heaks, ühe vastanu puhul lausa suurepäraseks. Küsides, miks nad nii arvavad, selgus, et õpetaja on väga sõbralik, abivalmis ja lahke. Et õpetaja on nende jaoks olemas kui nad seda vajavad. Leiti ka seda, et õpetajad on koolis väga toetavad ka mitte nii edukate õpilaste suhtes. Innustavad neid ikka õppima ja sisendavad neile kindlust, et kindlasti peavad proovima ja pingutama olla paremad õpilased. Arvati, et tore on ka see, et mõnikord kuulab õpetaja õpilasi, õpilane M: ”*Hästi, tore, no ta teeb igasuguseid ägedaid asju, vahepeal teeme keka* (kehalise kasvatuses tund.töö autor) *tundides seda meie tahame, ta kuulab meie soove.*”

Kaks vastanust arvas, et tema õpetaja võiks neid rohkem innustada. Vahel õpetaja ei märka neid, kuid samas ütlesid mõlemad, kui soovivad õpetaja tähelepanu, siis annavad sellest käega märku ja see järel on nad alati soovitud tähelepanu saanud.

Antud vastusest saab järeldada, et laste jaoks on pigem oluline, et õpetaja oleks hea, lahke, abivalmis ja tuleks laste soovidele vastu, kui see, et ta õpetaks huvitavaid asju. Huvitav asjaolu mida peeti oluliseks, on ka, see et õpetajad toetavad natukene nõrgemaid õpilasi. Huvitav on see, just sellepärast, et seda märkavad ja toovad esile õpilased ise.

Pilootuuringus antud vastusest selgub, et pooled pilootuuringus osalenud õpilased leidsid, et nende õpetaja ei kiida neid piisavalt. II kooliastme õpilased leidsid, et nemad saavad õpetajalt piisavalt kiitust õpetajalt.

Küsidest õpilastelt, kuidas neile meeldib nende õpetaja, vastasid kõik 9 intervjuudes osalenud last, neile meeldib väga oma õpetaja. Põhjused meeldimiseks olid erinevad. Enam vastati, et ta on hästi tore, abivalmis ja hea südamik. Kuid mõnel vastajal loetelu jätkus sellega, et korraldab ekskursioone, teeb tunnis põnevaid mängu ja matemaatika tunnis käiakse vähemalt ükskord nädalas tahvelarvutis. Ühel Juhul arvati, et õpetaja meeldib sellepärast, et ta on väga nutikas. Üks õpilane selgitas, et õpetaja on väga hea selles mõttes, et ei anna eriti koduseid töid. Intervjueeritav I: ”*Väga hea õpetaja on, no vahepeal ta ei anna üldse õppimist koju, ta aitab meil muresid lahendada ja vahepeal kui on mingi tööga raskusi, siis õpetab kuidas seda teha ja teeb terve ülesande ära.*” Sama vastaja mainis ka seda, et kui keegi ei oska midagi ja palub õpetajat appi, siis õpetaja tuleb ja aitab terve ülesande ära lahendada.

Vastustest selgub, et kõigi intervjuudes osalenud õpilaste arvates on nende õpetaja väga hea ja õpetaja headust hinnatakse pigem selles, et ta ei anna palju õppida või teeb toredaid

asju tunniväliselt. Selgus ka see, et õpilased peavad oluliseks ka seda, et nende tund oleks huvitav ja, et õpetaja aitaks kui on nad abi vajavad.

Huvitav koolitund

Küsimusele, mis teeb sinu jaoks koolitunni huvitavaks tulid erinevad vastused. 4. klassi õpilane, arvas, et tema jaoks on huvitav see, kui ta saab avardada oma silmaringi. Õpilane R arvas, et tema jaoks on põnev kui saab õppida palju uusi asju ja mainis ka matemaatika tunde, kus minnakse tahvelarvutite klassi. 6. nda klassi lastele meeldis kui tunnis ainult ei kirjutata vaid ka arutletakse erinevate teemade üle. Arvas ka seda, et käeline meisterdamine on tundi huvitavaks tegev tegevus. „*Matemaatika tundides Ülle alati, kui mingi uue teema võtab, siie me lõigume ja kleebime, see teeb alati toredaks ja kui õpetaja veel nalja teeb ja kui ta huvitavat juttu sinna juurde räägib, siis see on veel toredam.*” . Käeliste tegevuste olulisust mainis ka õpilane K:” *Igasugused meisterdamise, noo näiteks emadepäeva kaardi tegemine.*” Üks õpilane vastas, et tema jaoks on tunnis tore, see kui õppetöö viikase läbi õues. Kolme õpilase arvates teeb tunni põnevaks see kui külastatakse tahvelarvuti klassi. Intervjueeritav N:” *Mulle meeldib kui me lähme matemaatika tunni ajal tahvelarvutitesse.* „

Õpilane H arvas, et tema jaoks on siis põnev kui minnakse mõnda teise klassi õppima, kus tavapäraselt ei käida..” *No siis kui me käime mingis uues klassis, kus me tavaliselt ei käi, näiteks nagu praegu läksime tööõpetuse klassi, seal me tavaliselt ei käi ja nüüd me läksime ja see on väga äge.*”

Küsimusele kas on midagi, mis neile koolis ei meeldi vastasid kaks õpilast, et midagi sellest ei ole, et neile meeldib kõik mida tundides tehakse. Neli õpilast vastasid, et neid segavatakes asjaoludeks on ühel või teisel määral seotud kaasõpilastega ja nende käitumisega. Õpilane A:” *Vahepeal on nagu nii, et mõned teised lapsed unustavad kodus midagi teha, siis terve klass põhimõtteliselt kannatab, tunnist läheb aega ära nendega tegelemise peale*”. Õpilane H vastas, et teda häirib kui teised itsitavad ja sosistavad tunnis, see on tema jaoks segavaks asjaoluks. Üks õpilane vastas, et teda segab, see kui teised tunnis karjuvad. Sama vastas ka õpilane L:”*Mmm ..no võibolla see ei meeldi, vahepeal siis kui ma just tahaksin kuulata mida õpetaja räägib, siis keegi alatihti segab vahele ja lärm on klassis..*”. Ühe õpilase vastusest selgub, et teda segab see, et peab koguaeg ühekoha peal istuma. Õpilane G vastas, et tema arvates võiks eesti keel tund põnevam olla. Ühe vastaja vastusest selgub, et talle ei meeldi konkreetsel päeval üks konkreetne

tund: *"Jah..tantsu tund ei meeldi, Sest me koguaeg kordame seal samu tantse ja see on alati kõige viimane tund ja kõik on seal juba väsinud ja lihtsalt ei jaksa."*

Antud vastustest saab järeldada, et ülekaalus on kaasõpilaste käitumisest põhjustatud asjaolud, mis põhjustavad koolitunni mittemeeldimist. Ühe õpilase arvates on tantsutund jama selle pärast on koguaeg kordamine ja tund on päeva lõpus kui kõik on juba väsinud. Huvitav oli ühe õpilase vastus, kus tõi välja, et teised õpilased kannatavad see läbi kui osadel õpilastel on näiteks kodunetöö tegemata.

Õpilase enda toimetulek kooli keskkonnas

Küsimusele, kuidas nad ise enda arvates koolis hakkama saavad, tulid esmalt kõigilt õpilastelt vastused, et „hästi“, natukese mõtlemise järel tuli sellele vastusele lisa. Ühe vastaja jaoks muutis koolipäeva meeleolu ühe õpilase käitumine. Vastaja arvates oli terve klassi meeleolu rikutud, kui see õpilane hakkas halvasti käituma ja tunnis korda rikkuma. Üks vastaja arvas, et muidu saab hästi hakkama, aga vahel ta unustab kodutöid teha, siis tunneb ennast halvasti ja soovi mitte kooli minna.

Ühe vastaja arvates läheb tal muidu koolis hästi, aga tunnistas, et on mõne ainega probleeme, nagu näiteks inglise keel, kus ta ei saa häldusega hakkama. Õpilane tunnistas, et nendel päevadel kui on konkreetne õpeaine, siis ta nii meelsasti kooli tulla ei soovi. 4.da klassi õpilane arvas, et ta saab koolis väga hästi hakkama, aga täpsustas juurde, et kui tal juhtub mõni paha hinne tulema, siis ta kindlasti proovib seda nii kiiresti kui võimalik ära parandada: *„hästi..see tähendab, et kui mul midagi välja ei tule, siis ma püüan, et see tuleks välja,-/- kui mul läheb mõni hinne näiteks halvasti, siis ma kohe esimesel võimalusel parandan selle ära."*

Küsimusele antud vastustest selgub, et enamus õpilased arvasid napolisõnaliselt vastates, et nad saavad koolis hakkama hästi, siis ühe õpilase jaoks on kooli meeldimist segavaks asjaoluks ühe õpilase käitumine ja kaks õpilast arvasid nende kooli meeldivust segavad õppetööga seotud faktorid.

Pilootuuringust selgub, seostavad heaks õpilaseks olemist ainult õppe-educusega. Üksi uuringus osalenud õpilastes ei vastanud, et on hea õpilane näiteks selle pärast, et ta on hea südamlilik ja abivalmis.

Mis kõige rohkem koolis meeldib vastasid kõik intervjuus osalenud, et kõige olulisem on sõpradega koos olla. Osade vastajate puhul täienes vastus mõne faktoriga. Õpilane K: *"Mulle meeldib, et me saame õues käia ja sõpradega mängida seal."* 2 õpilast pidas

oluliseks, et koolimaja juures on staadion, kus on võimalused kaugushüppeks, jalgpalliks, korv-ja rahvastepalliks, aga ka võimalus lihtsalt staadionil ringe joosta. Ühe õpilase jaoks on oluline, et see on väike kool ja tore on see, et tunnend kõikki lapsi ja kõik teavad ja tunnevad sind. „*Mulle meeldibki see, et on see on väike kool ja /-/ kõiki tead ja enamvähem kõik teavad sind ja see ongi hästi tore.*” Ühe õpilase vastusest tuli välja, et tema jaoks on olulised ka siin majas töötavad inimesed, „*No kõik need inimesed kes siin töötavad ja paljud lapsed on väga toredad, kui kõik need kokku võtta siis üldiselt on kõik päris tore.*”

Antud vastusest selgub, et õpilaste jaoks on koolis kõige olulisem sõpradega koos olemine. Eraldi toodi välja, et on tore, et on väike kool, kuis kõik tunnevad kõiki. Ühe õpilase jaoks on olulised kõik majas töötavad inimesed. Kaks õpilast pidasid oluliseks ka koolis ja selle ümbruses olevaid võimalusi aja veetmiseks.

Küsimusele, et kuidas sa ennast vahetunnis tunnend olid vastused sarnased. Kõigi vastanute jaoks oli oluline, et siis on aeg, et mängida sõpradega. Kuid mõne vastaja puhul vastused siiski täienesid lühikese mõtlemise järel. Vahetundi sisustati küll erinevate mängudega, kuid mängimise olulisust tunnistasid kõik vastanud. Õpilane M.: „*Tunnen ennast vahetundides hästi, saab õues käia, saab sõpradega olla, mängime igasuguseid mängu. Praegu meeldib meile mängida jalgpalli.*” 2 õpilast vastasid, et nemad mängivad vahetunnis kõige meelsamini arvutamismängu. Üks niimoodi vastanuist selgitas, et selle mängu abil õpib kiiremini arvutama. Teine, aga leidis, et tema on piisavalt osav ja ta kogub kõige rohkem punkte ja tihti võidab seda mängu. Kaks õpilast täiendasid lühikese mõtlemise järel, et neile küll meeldib, et saab sõpradega olla, aga samas ei meeldi, et koolis ja klassis on vahetunni ajal nii suur lärm.

Antud vastustest saab järeldada, et sõpradega olemise aeg vahetunnis on sama oluline nii II klassi õpilase kui ka VI klassiõpilase jaoks. Samas tuleb kahest vastusest välja ka see, et kuigi sõpradega olemise aeg on oluline, siis peetakse segavaks asjaoluks liigset lärmi. Sama küsimust küsisin ka piloot, uuringus ja sealt selgus samamoodi, et kõige olulisem vahetundides on sõpradega koosolemine. Ka piloot uuringust, selgus ühe õpilase vastusest, et teda häirib koolis olev lärm.

Küsisin õpilastelt, mis tundega nad mõtleavad eel olevale koolipäevale. Õpilane A vastas, et temal oleneb see sellest, et kui väsinud ta hommikul on: „*Mul on natukene sellega seotud, et kas olen väsinud, siis on mõte, et võiks veel magada, aga kui saan ilusti üles ja olen täitsa ärkvel, siis ma lausa ootan seda, et saaks kooli, sest alati juhtub koolis midagi*

toredat.” Intervjueeritav L vastas sammuti, et ootab kooli minekut kuna iga päev on kunstikool peale tunde ja sinna minekut ootab ta alati suure põnevusega. Õpilane M II klassist vastas, et tema mõtleb tavaliselt hommikuti, et mitu päeva on nädalalõpuni jäänud, kuid siis tahab siiski kiirest kooli minna, et see päev mööda saaks. Intervjueeritav H vastas, et tema pigem ei taha kooli minna, kuna tunneb hommikuti suurt väsimust. Kaks intervjueeritavat vastasid, et mõtlevad ees seisvale koolipäevale hea tundega, kuna soovivad sõpradega koos olla. Üks õpilane vastas, et teatud nädalapäeval talle ei meeldi kooli minna, kuna siis on tund mis talle ei meeldi:” *Kolmapäeviti mõtlen, et on mõttetu, sest siis on tantsutund, aga muidu mulle meeldib kooli minna.*” Kaks õpilast jäid küsimuse juures mõtlikuks ja ütlesid, et nad tegelikult ei mõtlegi sellele hommikul.

Antud vastusest saab järeldada, et kõige tihedamini esinevaks kooli minemise mitte meeldimise põhjuseks on väsimus. Üks õpilane tunnistas, et ei taha ühe konkreetse aine pärast ühel päeval nädalas kooli minna. Samas tunnistasid kaks õpilast, et jällegi koolis käimise juures on kõige olulisemaks, et sõbrad on koolis. Piloot uuringu vastusest selgub, et õpilased ootasid koolipäevalt rohkem põnevust koolitundidesse, et oleks tundides rohkem mängu, mitte ainult pähe tuupimist. Ka sellest uuringust selgus, et õpilaste jaoks on oluline sõpradega koos olemine ja sellele mõeldakse juba hommikul enne kooli.

Järgmiseks küsisin, kuidas nad mõtlevad tagasi oma päevale, mida nad meenutavad. Õpilane A vastas esimese hooga, et meenutab ainult häid asju, siis korra mõtles ja ütles,,:” *No kui midagi väga halvasti on juhtunud kellelgi, siis ma ikka jah mõtlen, et kuidas ikka juhtus ja mis oli, aga muidu mõtlen ikka ainult häid asju.*” Intervjueeritav L mõtleb pigem seda, mis kodus õppida jäi ja mida tundides räägiti:” *Mõtlen pigem seda, mis kodus õppida jäi, ma lihtsalt ei jõua muud mõelda, jõuan koju, õpin ja põhimõtteliselt pean juba magama minema, muuks ei olegi aega. Muidugi vahel mõtlen ka seda mida me sõpradega tegime, meenutan midagi, aga põhilisel mõtlen ikka inglise keele või vene keel tundidele ...need on põhilised asjad.*” Kolm õpilast vastasid, et nad mõtlevad, mida koos sõpradega tehti ja mis nalja sai. Õpilane H vastas, et tavaliselt meenutab ta tunde ja vahetunde. Proovib meelde tuletada mida õppida jäeti ja koolis ägedat juhtus. Vahetundidest meenutab pallimängu. Kaks õpilast vastasid, et meenutavad nalja ja lõbu mis koolis oli. Üks intervjuus osalenud õpilane vastas, et tegelikult ta ei mõtlegi koolipäevale tagasi.

Vastusest selgub, et tegelikult lähevad vastused pooleks. Vastanuist pooled meenutavad möödunud päevast sõpradega olemist, mingeid nalju või muid häid asju ja teised mõtlevad

pigem, mis koolis õppida jäi. Meenutavad mida tundides räägiti.

Piloot uuringust selgus, et õpilased meenutavad möödunud päevast pigem positiivseid asju, et mida tehti sõpradega koos ja milliseid nalju tehti. Vanema kooliastme õpilaste jaoks oli möödunud koolipäeva meenutades pigem oluline mõelda mida tundides tehti.

Uurides õpilastelt missugused õpilased nad enda arvates on vastasid kaks õpilast, et on enda arvates keskmised õpilased. Õpilane M:” *Keskmise õpilane, vahepeal ma ei kuule ja vahepeal ikka kuulan.*” Intervjueeritav L vastas:”*Ma arvan, et olen tubli...-/ natukene üle keskmise võibolla..., proovin hoolas olla ja teha kõike mida suudan.*” Õpilane H arvab, et räägib tunnis liiga palju ja siis vahel ei kuule mida õpetaja räägib, aa muidu tundub talle, et on hea õpilane. Üks õpilane vastas, et on hea õpilane kuna oskab kõike. Intervjueeritav T arvas ka, et on hea õpilane, et õpib alati kodused ülesanded ära ja tunnis kuulab hoolega. III klassi õpilane vastas kindlalt, et ta on edukas õpilane:” *Ma olen edukas õpilane, mul on siinamaani kõik veerandi hinded viied ja ma üritan sellel veerandil ka kõik viied saada, siis saan maavanema vastuvõtule võibolla. Ma üritan kasvõi üks aastagi sinna pääseda.*” Õpilane A arvab, ise, et ta on täitsa normaalne õpilane:”*;/; vahepeal tuleb mõni halb hinne, aga see on täiesti normaalne, aga sõpradega saan hästi läbi ja õpetajaga saan hästi läbi, kool mulle meeldib.*” Üks õpilane vastas lühidalt, et on hea õpilane. Intervjueeritav E vastas, et on hea õpilane, tavaliselt teeb kontrolltööd eesti keeles ja matemaatikas hästi.

Antud vastustest selgub, et õpilased peavad endid headeks õpilasteks. Huvitav on see, et heaks õpilaseks olemine tähendab nende jaoks seda et ollakse õppeedukuselt head ja üldse kuulekad. Üks õpilane tõi välja suhted kaas õpilaste ja õpetajaga, et on hea õpilane kuna saab kõigiga hästi läbi.

Küsimusele, et kas õpilaste arvates on koolis midagi, mis neile ei meeldi, jagunesid vastused pooleks. 4 õpilast vastas, et mitte midagi sellist nende arvates ei ole. 4 õpilast vastasid, et midagi neid siiski segab. Õpilane M:” *Mind segab see, et kõik karjuvad vahetundides ja see lärm on nii suur...see ongi ainuke asi, mis segab.*” Sama vastas ka õpilane T. Kaks õpilast vastasid, et neid segab see, kui osad õpilased on kiuslikud. Intervjueeritav A: „*Mm...võibolla see, et mõned õpilased ongi sellised kiuslikud.*” Üks õpilane vastas, et teda sega konkreetselt ühe õpilase käitumine ja teiste kiusamine. Üks õpilane vastas, et tal ei ole midagi mis ei meeldiks vaid pigem meeldib väga palju ja lisas selle küsimuse alla pikaloetelu, mis talle tegelikult selles koolis veel väga meeldib.

Küsimusele antud vastusest selgub, kõige enam tuleb esile asjaolu, et koolis olemist segab teiste õpilaste poolt tekitatud lärm ja kiuslikud õpilased. Vastustest selgus ka see, et 9 vastanust 4 arvasid, et nende arvates ei ole midagi mis neile koolis ei meeldi.

Sotsiaalse aktiivsuse tähtsus koolirõõmu allikana

Kooli poolt pakutavates huviringidest võtab osa 7 intervjuus osalenud õpilasest. Üks põhjus miks huviringidest osa ei võeta oli, see et lihtsalt 6 klassi õpilastele ei toimu huviringe. Õpilane L:” *See aasta ma ei võta koolis huviringidest osa, muidu olen võtnud ikka. Tahaksin näiteringi, aga nii suurtele lastele meie koolis seda enam ei ole.*” Teine õpilane kes ei võta kooli huviringidest osa, tõi põhjenduseks, et käib jalgpalli trennis väljas pool kooli ja ta lihtsalt ei jõuaks käia veel mõnes huviringis. Kõige rohkem võetakse osa näiteringist. 6 õpilast vastanutest käivad kooli poolt pakutavas näiteringis. Lisaks näiteringile käivad kaks õpilast ka rahvatantsus ja laulukooris. Üks õpilane käib veel lisaks näiteringile võrokeeles ringis ja ka liiklusingis. Üks vastaja käib ainult ühes huviringis ja selleks on laulukoor.

Huviringest osavõtmise meeldivust hindasid positiivseks 6 vastajat. Õpilane, kes käib ainult laulukooris arvas, et ta ei taha seal käia ja käib ainult selle pärast, et teda sinna pandi.

Üks õpilane, kes käib lisaks näiteringile ka rahvatantsus, vastas, et mõnikord rahvatants väga väsitab, aga muidu on seal tore. Intervjueeritav E:”*:/ no rahvatants on ka väga hea, aga mõnikord see väsitab väga ära.*” Õpilased, kes käivad näiteringis rääkisid väga positiivselt ja kiitvalt näiteringist ja ringi juhendajast huvijuht Dianast. Õpilane T:”*Mulle väga meeldib seal..kõik asjad meeldivad, sest Diana on nii äge ja kõik mida ta teeb on nii ägeteeb äge.*” Õpilase A arvamus:”*See (näitering) on väga tore koht, Diana on väga tore ja lapsed...ja kõik see mis seal on ja mis teeme, see kõik on väga põnev ja huvitav.*”

Küsimusele antud vastusest saab järeldada, et kooli kõige populaarsemad huviringid on näitering, rahvatants ja koorilaul. Kuigi vahel on huviringis osalemine väsitav, peeti seda siiski toredaks. Kõige rohkem vastanuid käib näiteringis ja on sellest väga vaimustuses nii tegevuste kui ka näiteringi juhendaja Diana pärast. Ka piloot uuringust selgub, et näitering on kõige populaarsem huviring koolis. Uuringust selgub ka see, et VI klassi õpilastele ei olegi hetkel kooli poolt pakutud ühtegi huviringi. Piloot uuringust selgub, et vanemate klasside õpilastel on keeruline käia huviringides kuna need algavad liiga vara ja nende tunnid ei ole veel lõppenud. Mõlemast uuringust ilmnas, et kuigi kool ei paku meelepäras

huviringi või ei ole huviringis olemine võimalik ringi toimumise aja tõttu, siis leitakse võimalus huviringis käimiseks väljas pool kooli.

Koolis toimuvatest sündmustest võtavad hea meelega osa 9 intervjuueeritavast 8. Üks leidis, et see segab õppimist. Õpilane L: *"Oleneb üritusest, aga eriti ei meeldi, ma isegi ei tea miks....see segab nagu hästi palju õppimist ja kõik toimub kuidagi sellel ajal kui on kõige kiirem aeg ja hästi palju õppimist ja mulle tundub, et neid (sündmusi) on liiga palju."* Teistele vastajatele kõigile meeldib osa võtta kõigest mis majas korraldatakse. Õpilane A: *"Need on kõik väga toredad ja hästi korraldatud...mulle meeldib"*.

Kahel juhul toodi välja, et kõige rohkem meeldivad laadad ja erinevad stiilipäevad.

Vastustest saab välja lugeda, et suuremas ülekaalus on vastused mis näitavad, et kooli sündmustest võetakse väga heameelega osa. Ühe õpilase puhul oli mitte meeldimise põhjuseks see, et ei jõudnud siis piisaval määral õppetööga tegeleda ja see lisas lisa pinget kui koormust.

Küsimusele, et kas on ka sellist sündmust millest õpilane hea meelega osa ei võta. Antud küsimusele vastas õpilane E: *"Noh näiteks ma ei osale jüripäeva jooksus...noo ma kardan, et ma võibolla komistan või kukun /-/ ma kardan ebaõnnestuda."* Kuigi üldiselt kõigile meeldib kõigest osa võtta, siis oli paar mööndust stiilipäevade osa ja seda just konkreetse stiili suhtes. Õpilane M: *"Mulle ei meeldi kui on sellised stiilipäevad, kus peab väga värviliselt riidesse panema, sest meil ei ole eriti väga värvilisi riideid."* Intervjuueeritav A: *"Noo...üks stiilipäev oli..kantri teemal, see jäi hästi meelde, et ei olnud päris see mis mulle meeldiks."* Kuigi õpilane M ütles, et ta võtab kõigist sündmustest hea meelega osa, siis natukese mõtlemise järel ütles: *"noo tegelikult mulle ei meeldi koolis ööbimine, mulle meeldib rohkem metsas ööbida. Ma tahaksin hommikuti ärgata kas oma kodus või kusagil looduses."*

Antud küsimusele antud vastustest saab välja lugeda, et kõigile vastanuile pigem meeldib koolis toimuvatest sündmustest osa võtta. Toodi välja paar konkreetset sündmust kust nii heameelega osa ei taheta võtta. Üks õpilane tõi välja, et kardab ebaõnnestumist ja sellepärast ei soovi Jüripäeva jooksul osaleda. Üks õpilane vastas, et lihtsalt talle ei meeldinud konkreetne stiil- stiilipäeval. Üks õpilane arvas, et tegelikult ei meeldi talle ka koolis ööbimine, kuna lihtsalt eelistab ärgata kodus või kusagil looduses.

Küsimusele, kas õpilane tuleb meelsasti kooli vastas 9 vastanust 8 õpilast, et nad tulevad meelsasti kooli. Neist 1 vastas, et muidu tuleb hea meelega, aga kui mõni kodunetöö on

õhtul tegemata jäänud, siis tunneb ennast halvasti ja ei tahaks kooli minna. 4 intervjuueeritavat vast, et nende põhjus miks nad meelsasti kooli tulevad, on nende sõbrad. Õpilane H: *"Jaa tulen küll meelsasti kooli, sest sõbrad ju ootavad siin."*

2 õpilast vastasid et nad küll tulevad meelsasti kooli, kuid vahel tunnevad hommikul väsinust ja siis tekib mõte, et ei soovi kooli minna. Pigem on mõte kauem magada. Intervjuueeritav L: *"Kui hommikul ilusti üles saan, siis tulen väga meelsasti kooli, aga kui ma näiteks õhtul hilja magama lähen ja hommikul üles ei saa, siis ei tule üldse meelsasti, aga kooli tahan just selle pärast, et siin on sõbrad."* Täpsustavale küsimusele, et kas väsimuse tunne on tulnud alles nüüd kevadel või on seda tunda koguaeg. Vastati, et pigem on väsimuse tunnet koguaeg. Üks õpilane ütles, et tuleb just sellel päeval meelsasti kooli kui on mingi lahetund, näiteks arvuti tund. Õpilane G: *"Jaa tulen meelsasti kooli, No, et tunnid on lähedal ja kui meil arvutitund on, siis tulen eriti meelsasti."* 9 -st intervjuus osalenud õpilasest vast üks õpilane, et ta ei tule üldse meelsasti kooli kuna tunneb koguaeg hommikul suurt väsimust.

Vastusest saab järeldada, et tullaakse meelsasti kooli kuna siin on sõbrad. Samas tunnistati ka seda et kooli tulemise rõõmu võtab vähemaks väsimuse tunne hommikul ärkates. Ühe õpilase jaoks on hommikul hea tunde tekitajaks, see kui teab, et täna on tema jaoks meeldiv tund tulemas. 2015. aastal läbiviidud pilootuuringus jagunesid vastused pooleks. Pooled vastanuist vastasid, et nad tulevad meelsasti kooli ja ülejäänud pooled ütlesid, et nad ei tule meelsasti kuna peab hommikul vara ärkama.

Küsimusele, mis teeb õpilase tuju heaks, vastas 3 õpilast, et neil teeb tuju heaks sõpradega olemine. Õpilane T: *"Mind teeb rõõmsaks kui saan sõpradega koos olla."* Üks vastaja täiendas enda vastust, et teda teeb rõõmsaks huviringis osalemine, kuigi huviring ei ole kooli poolt pakutav. Õpilane L: *"Teeb see heaks, et sõbrad on siin ja nüüd on kevad.../..mind teeb muidugi hästi rõõmsaks, et kunstikooli saab minna, mul on see igapäev ja isegi kui mul päev on olnud kehv, siis kunstikoolis on alati hästi lõbus."* Ühel õpilasel tegi tuju heaks see, et ei pea kodus õppima. Üks intervjuus osalenud õpilane arvas, et temal teeb tuju heaks see, kui saab koolist koju minna. Õpilane M vastas, et temal teeb tuju heaks see kui teised tema ümber rõõmustavad. Kaks õpilast mõtlesid küsimusele vastamise juures pikalt ja lõpuks arvasid, et nad ei oskagi öelda mis neil tuju heaks teeb. Intervjuueeritav G: *"mmmmmm.....ma ei teagi."* Üks õpilane vastas, et temal teeb tuju heaks kui saab oma mure kellegi ära rääkida. Õpilane A: *"Noo..mul on hästi palju sõpru kellega suhelda ja*

kellega rääkida see mure lahti..näiteks ema, ma räägin talle ära mis juhtus ja siis ongi kõik korras.”

Antud vastustest selgub, et sõprade olemasolu on õpilastele väga oluline kõiges-ka tujudes. Üheks hea tuju tekkimise asjaoluks peetakse sõpru, kui saab nendega koos olla või ka oma muredest nendega rääkida. Toodi välja asjaolu, et tuju teeb heaks huvialadega tegelemine, kuigi antud huviring ei toimu koolis. Ühe aspektina toodi välja, et siis on tuju hea kui ei pea kodus õppima.

Küsites aga õpilastelt, mis teeb neil tuju halvaks, tuli kolmelt õpilaselt vastuseks, et õppimisega seotud mured teevad tuju pahaks. Õpilane A: *”Koolikontekstis õppimine ja see kui on midagi halvasti tehtud hindeliselt, siis on tuju paha.* Sama arvas ka õpilane L: *”Halvaks teeb võibolla see kui ma ei saa tundides aru sellest mida õpetaja räägib, ta räägib nii kiiresti ja siis on kiire ja ta ei jõua uuesti rääkida ja siis jääb kõik jälle kodus arutada ja teha. Siis ma jälle ei leia ja ma ei oska seda ja siis jääbki tegemata täiesti. See kiirus mis tegelikult on, see tempo mida me peame jõudma on liiga suur ja kui ma seda ei jõua, siis see teeb mul tuju väga halvaks.”* Kaks õpilast vastas, et neid mõjutab see kui keegi lööb või kiusab. Intervjueeritav E: *”Mmm...no näiteks kui keegi lööb või kiusab, siis on mul küll tuju halb.”* Üks õpilane vastas, et temal polegi kunagi tuju paha ja ta ei oskagi välja tuua mis tal üldse võik tuju pahaks muuta. Üks õpilane vastas, et ta ei tea mis tal tuju pahaks muuda, polegi kindlast põhjust, vahel lihtsalt on see tuju paha ja ei teagi miks. Õpilane H ütles, et temal teeb tuju pahaks kui ei peeta kinni kokkulepetest või kui tema lemmik tund ära jääb. *„Võibolla on niimoodi olnud, et kui on midagi hästi head kokkulepitud, et juhtub, näiteks koolis, et lähme kuhugi ja see lükkub edasi... või näiteks kehaline, mulle väga meeldib kehalise tund ja kui see ära jäetakse, siis on tuju paha.”* Ühe õpilase jaoks rikub tema tuju tema vend, kes segab teda õppimas. Õpilane G: *”See, et kui tulen koolist koju ja vend on mul alati kodus, siis hakkab ta mind segama kui ma hakkan õppima, hakkab laulma või muud moodi hääli tegema.”*

Küsimusele antud vastustest saab järeldada, õpilaste tuju teeb pahaks kui keegi lööb või kiusab. Üks õpilane tunnistas et teda mõjutab venna segav käitumine. Kolm õpilast vastasid, et nende tuju rikkuvaks faktoriks on õppimisega seotud erinevad mured.

Sõprussuhete olulisus õpilase arvates

Küsimusele, milline sõber sa enda arvates oled vastasid õpilased vastas õpilane A: *"Ma olen selline jutuka, natukene vaimukas ja selline sõber nagu sõber olema peab."* Üks õpilane vastas algselt, et ei teagi milline sõber on, arvas, et seda peaks tema sõpradelt küsima, aga kui oli natukene mõelnud, arvas, et on hea sõber. Intervjueeritav L vastas: *"Ma proovin olla hea sõber, ma ei kellelegi halba....kui keegi mulle mõne hea saladuse usaldab, siis ma proovin seda mitte välja rääkida."* II klassi õpilane vastas, et on hea sõber kuna ta on lahke, sõbralik, kannatlik ja südamlilik. Intervjueeritav Ma vastas algu kiirelt, et tal ei olegi sõpru, kuid siis palus korra aega mõelda ja vastas: *"Tegelikult mul on kas väga head sõpra ikkagi, kes on tõelised sõbrad ja ma leian, et olen neile hea sõber, aitan neid koolitöös."* Üks õpilane vastas lühidalt, et on enda arvates lahe ja abivalmis sõber. Õpilane H arvas et on hea sõber, kuna keegi ei taha tema juurest ära minna. Sama arvas ka õpilane M, kes täiendas oma vastust sellega: *"Ma meeldin oma sõpradele ja nemad meeldivad mulle"*. Õpilane T mõtles pikalt küsimusele ja vastas vaikselt: *"Olen lahke sõber."*

Antud vastustest selgub, et õpilased ise peavad oluliseks sõpruse tundemärgiks, lahkust, vaimukust ning seda, et ei lobisetaks kellegi saladusi välja. Väga hea on tõdeda, et kõik 9 intervjueeritavad tunnevad, et nad on oma sõprade jaoks head sõbrad. Sellised vastused näitavad, et laps on enesemääratlusele enesekindel.

Piloot uuringus vastasid õpilased, et nad tunnevad, neil on koolis palju sõpru. Uuringust selgus, et uuringus osalenud õpilased pidasid kõiki oma klassi õpilasi sõbraks.

Kas sind on koolis kiusatud vastas õpilane L, et teda on kiusatud tema pikkuse pärast, et ta on nii lühike, samas tunnistas, et nii hullusti kui mõnda teist last on kiusatud teda pole. Intervjueeritav A on küll kogenud kiusamist, aga leiab, et ta ei võta seda südamesse: *"Natukene on narritud, öeldi ropp sõnu, aga mul on selline elukogemus, et ma ei võta selliseid asju südamesse üldse /-Võtsin seda kuidagi kergemalt, kuna see oli selline laps kes ongi selline...natukene... teistmoodi ja me isegi ei hakanud seda kuidagi lahendama, kuna ma lihtsalt ei võtnud tema ütlemist südamesse."* Õpilane M tunnistas, et teda on narritud ja narrijateks vanema klassi õpilased, kes ütlevad talle ühte teatud nime. Samas tunnistas õpilane, et ega ta muud teha oska, kui lihtsalt ei tee välja sellest. Intervjueeritav H vastas, et teda narriti esimeses klassis: *"Esimeses klassis narriti perekonnanime pärast...ütlesin seda ka õpetajale ja vahepeal ütlesin neile ise midagi vastu. Tavaliselt kui õpetajale ütlesin, siis õpetaja pahandas nende lastega... aga aja möödudes jätsid nad*

lihtsalt selle nime rahule ja nüüd oleme kõik sõbrad.” Seda, et narriti esimeses klassis tunnistas ka õpilane Ma, aga tema narrimise põhjus oli muu: *”/-/ kõik vaatasid, et ma olen nii suur ja et olen nii tark ja siis hakkasid narrima mind igasuguste asjadega, aga nüüd ei ole seda enam.*” Täpsustavale küsimusele, et kuidas ta probleemi lahendas, vastas õpilane Ma: *” Rääkisin emale, isale ja õpetajale...ja see kuidagi lihtsalt lahenes aja möödudes...ju need narrijad said suuremaks.*” Üks intervjuus osalenud õpilane vastas, et temal on olud paaril korral konflikt kahe konkreetse õpilasega ja seda lahendas õpetaja. Tunnistas, et aja möödudes on need narrijad mõistlikumaks muutunud. Kolm õpilast vastasid, et neid ei ole koolis kiusatud.

Antud küsimusele vastas ainult kolm õpilast, et neid ei ole kiusatud. Ülejäänud õpilasi on paraku kiusatud ühel või teisel viisil. Lahenduse on leidnud need olukorrad, kas läbi õpetaja sekkumise või lihtsalt aja möödudes. Samas kolm õpilast vastanuist tunnistasid, et neid ei ole koolis kiusatud.

Empaatilisuse olemasolu

Küsites õpilastelt, et kas nemad ise on kedagi kiusanud vastas õpilane L: *” Kiusanud nagu ei ole, aga tülitsevad ikka oleme teiste tüdrukutega, aga lõpuks ikka lepime pärast ära ja vabandame.*” Üks õpilane vastas, et kurjaks on teiste peale küll saanud, aga nii et kedagi kohe kiusamaks tahaks hakata või muud sellist pole ta mõelnud, ega teinud. Intervjueeritav A arvas, et on küll vahel mõnele õpilasele midagi öelnud, aga ei pea seda kiusamiseks vaid pigem sõbralikuks nokkimiseks: *„ /-/ paar korda on nii juhtunud, et keegi ütleb mulle midagi ja siis ma ütlen talle midagi vastu...midagi sellist on olnud, aga ee on pigem selline sõbralik nokkimine, mitte selline hull kiusamine.*” Sama vastas ka õpilane Ma, et midagi hullu pole teinud, kuid midagi ehk öelnud ikka on, mida täpsemalt ei tulnud enam meelde. Üks õpilane vastas, et haiget pole ta teinud, aga vahel on nad teiste klassikaaslastega narrinud poissi, kes muidu nende klassis kõiki kiusab. Neli õpilast vastas, et nemad ei ole kedagi kiusanud.

Antud vastustest järeldub et viis õpilast 9 vastanuist ei ole kedagi koolis kiusanud. Ülejäänud õpilased tunnistavad, et nad on kiusanud või vähemalt sõbralikult nokkinud, mida ise kiusamiseks ei pea. Üks õpilane tõi esile ka vabandamise, kui on olnud mingi tüli.

Küsimusele kui tekib klassis kellegagi tüli või mure, kuidas seda lahendatakse vastas Õpilane A, et alguses proovitakse omavahel lahendada, aga kui see ei õnnestu, siis kaasatakse õpetaja. Samas tunnistas õpilane A, et kui nad olid väiksemas klassis, siis olid

neil hommiku ringid, kus väga palju sai rääkida, ka muredest.” /-/ *kui meil olid need hommiku ringid, siis ma lausa ootasin kooli tulemist, et saaks rääkida mida ma õhtul kodus tegin või näiteks nädalavahetusel. Nendes hommikuringides ka me lahendasime muresid kui meil mingeid omavahelisi asju või selliseid pahasti käitumisi.*” Õpetaja kaasamist soovib ka õpilane L:” *Mina olen alati see, kes õpetaja sellesse kõigesse kaasab, teised on rohkem sellised, kes ei taha kellelegi seda rääkida, aga ma ei saa aru, kuidas seda siis lahendada?. Alati olen mina see, kes räägib.* /-/ *Ükskord ei saadud isegi teda, et ma õpetajale rääkisin, aga õpetaja aitas ikkagi meil selle lahendada ära.*”. Küsin vahele täpsustava küsimuse, et kuidas õpetaja lahendada aitas, vastas õpilane:” *Ta otseselt seda teemat ei puuduta, kuidagi kaudselt räägib ja siis kõigis see viha vaibub ja siis saame jälle omavahel hästi läbi.*” Õpilane Ma vastas, et tavaliselt tunni alguses õpetaja hakkab rääkima sellest ja vahepeal vahetundide ajal kutsub õpilased enda juurde rääkima. II klassiõpilane vastas, et tavaliselt nad räägivad sellest koos õpetajaga ja siis paluvad üksteiselt vabandust ja ongi asi lahendatud. Õpilane M tunnistas, et mõnikord tegelikult ei aita ka õpetajaga rääkimine, mõnikord juhtub nii, et teine tülis osalenud pool ei tahagi vabandada enne kui õpetaja lihtsalt käsib tal seda teha. „*No näiteks ükskord O ei tahtnud leppida, siis õpetaja lihtsalt käskis.*”. Intervjueeritav E tunnistas sammuti õpetaja osa leppimise protsessis: ”/-/ *pigem lähme õpetaja juurde ja siis õpetaja ütleb, et läheb räägib teise lapsega kohe ja pärast saame kõik omavahel kokku ja lepime ära.*” Üks õpilane vastas, et lahendavad olukorra nii, et lepivad ära ja paluvad vabandust, kuid märkis juurde, et tavaliselt nende klassi poisid on need, kes lähevad oma muredega õpetaja juurde. Õpilane R vastas, et kogunetakse hommikuringi ja seal lahendatakse:” *Ütleme õpetajale, et on mingi mure või tüli, siis koguneme mingi päev hommikuringi ja ütleme kõik enda pahad asjad ära.*” III klassi õpilane vastas, et ta väga täpselt ei teagi kuidas neid lahendatakse, et tavaliselt õpetaja kutsub tülis olevad osapooled ukse taha ja seal räägivad midagi, aga mida ta pole kuulnud ja ei oska öelda.

Vastusest järeldub, et lahenduseta ei jää ükski mure või tüli. Üks õpilane vastas, et pigem lahendavad nad oma tülid omavahel. Üle jäänud 8 vastajat tõdesid, et pigem kaasatakse õpetaja. Õpetajat kaastakse ka erinevates protsessides. Ühel juhul kaasatakse õpetaja siis kui omavahel asju lahendatud või vabandatud ei saada. Erinev on ka õpetaja sekkumine, kuigi pigem proovib õpetaja lahendada olukorda asjaosalistega omavahel, aga on ka olukorrad ja mured mida lahendatakse klassi ühiselt arutades, kas siis hommikuringis või klassijuhatajatunnis.

Küsisin ka õpilastelt kuidas nad käituvad kui näevad, et kedagi kiusatakse. Intervjueeritav L tunnistas alguses, et ei teagi mida esimesena teeks, kuid samas täiendas kohe oma vastust, et kindlasti räägiks õpetajale: *"Ma isegi ei tea mida ma esimesena teeksin, aga kindlasti räägiksin õpetajale ja oleksin selle poolele keda kiusatakse, võibolla isegi läheks ütleks tema eest kiusajale midagi. /-/ Ma olen käinud ka vahel. Ükskord kiusati mu sõbrannat ja ma ütlesin kiusajale, et sina ju ka ei taha, et sulle nii tehakse, et ära tee teisele ka nii. Ja siis ta jäi vaid ja ei teinud seda."* Õpilane A arvas, et kiusaja on temast noorem, et siis ta läheks ise vahele: *"Kui nad on minust nooremad, siis ma ikkagi ise ütlen, sest nad ikkagi kardavad endast suuremaid, aga kui on minust suuremad, siis ma kutsuksin pigem õpetaja."* Sama vastas ka õpilane Ma, et kui ei ole midagi väga tõsist, siis läheks ise vahale aga kui on äga tõsine, siis kindlasti kutsuks pigem õpetaja. Õpilane T arvas, et ka tema ütleks, et ei tohi kiusata, kuid arvas, et jookseks ikkagi kohe õpetaja juurde. Intervjueeritav E vastas, et tema pigem ei julgeks ise midagi öelda vaid läheks kohe õpetajale ütlema. Õpilane R arvas, et tema läheks igal juhul vahele, aga eriti juhul kui kiusatakse tema sõpra või esimese klassi õpilast. Tavaliselt ütleb õpetajale ka õpilane H: *"Tavaliselt ütlen õpetajale"*. Õpilane G ja M vastasid justkui ühest suust, et alguses ütleksid nad ise: *"Ärge tehke"* ja kui see ei aita pöördusid nad mõlemad õpetaja poole.

Vastusest järeldub, et kõik intervjuudes osalenud õpilased sekkusid kui näeksid koolikiusamise olukorda. Suuremad õpilased sekkusid ise, samas eelnevalt hindaksid olukorda, kas on mõtet ise sekkuda või teavitada kohe õpetajat, Nooremad õpilased vastasid, et nemad pigem teavitsid õpetajat. Vastustest järeldub ka see, et õpilased saavad väga hästi aru mis on õige ja mis on vale käitumine ja kindlasti tuleb sekkuda kui kellelegi liiga tehakse.

JÄRELDUSED

Töö eesmärgiks oli uurida koolirõõmu allikaid ühe kooli õpilaste arvamustes. Soov oli teada saada, kuidas õpilased ise hindavad koolis ettevõetud meetmeid koolirõõmu hoidmiseks.

Esimesele uurimisküsimusele vastust otsides selgus, et kõige enam valmistab lastele rõõmu kooli keskkonnas sõprade olemas- ja kohaolu. Sõprade olulisus selgus läbi mitmete küsimustele saadud vastuste. Tuginedes koolirõõmu allikaid kirjeldavale teoreetilisele peatükile (vt. Lk 8) saab väita, et kaasõpilastest sõltub väga suurel määral klassi kliima ja sellega seoses ka õpilase õpimotivatsioon. Uuringust ilmnnes, et mitmele õpilasele on kooli meeldivuse juures kõige olulisem just koolis olevad sõbrad. Küsides õpilastelt mida nad möödunud koolipäevast meenutavad, vastasid enamus, et pigem meenutavad mida toredat koos sõpradega koos tehti.

Uuringust selgus, et antud kooli õpilased, kus uuring läbi viidi, hindavad oma õpetajat väga kõrgelt. Hinnates oma õpetajat sõnadega: lahke, tore, hea südamlik, abivalmis, nutikas. Tuginedes teooriale (vt lk 10), selgub, et õpetaja roll õpilase õpimotivatsiooni hoidmisel on ülimalt oluline. Õpetajal on oluline roll klassikliima loomisel. Oluline on luua õpilasele klassikliima kus ta tunneb ennast edukalt, saab hakkama sotsiaalsete suhetega aga samas ka akadeemiliste oskustega. Uuringust ilmnnes et kõik uuringus osalenud lapsed tegelevad huvitegevusega, kaks õpilast ei tegele huvitegevusega kooli poolt pakutavates huviringides vaid leiavad endale huvi pakkuva tegevuse väljas pool kooli. Vallas on loodud väga head tingimused huvitegevusega tegelemiseks ka väljas pool kooliseinu. Töö autorina leian, et on oluline, et laps tegeleks endale meele pärase huvitegevusega, kuna huviharidus on mitte formaalne haridus, kus puudub range hindamissüsteem, siis on lapsel lihtsam kogeda eduelamust. Huviharidusega tegeledes on lapsel lihtsam kogeda vooseisundit, mida kogetakse, siis kui tegeletakse endale meelepäraste tegevustega ja need tegevused on piisavalt rasked, aga samas jõukohased, et tekitada heaolutunnet ülesannet sooritades (vt lk 9). Eduelamuse kogemine on oluline lapse enesekindluse tekkimisel või hoidmisel ja enesekindel laps on rõõmus ja julge laps.

Küsimusele, et mis tundides meeldib, vastati, et pigem meeldib see kui tehakse midagi teistmoodi. Üks õpilane vastas, et talle meeldib kasvõi see, kui minnakse teise klassi, kus nad muidu ei õpi, õppima. Samas toodi välja ka, et meeldib siis kui minnakse tahvelarvuti klassi matemaatika tundi tegema. Üks õpilane pidas oluliseks, et tund on siis lahe kui tunnis midagi arutatakse, mitte ei tuubita asju pähe.

Teise küsimusega otsiti vastust, et teada saada, mis on need asjaolud, mis segavad õpilastel olla rõõmsad kooli keskkonnas. Segavaks asjaoluks peeti kaasõpilaste käitumisega seotud faktoreid. Toodi välja, et koolitunni rikub kaasõpilaste lärmamine, sosistamine, itsitamine tunnis ja löömine või muud moodi kiusamine üldiselt. Saadud tulemust kinnitavad ka Sharp ja Smith (*vt lk 16*). On selge, et õpilase õpimotivatsiooni ja koolis käimise rõõmu mõjutavad kaasõpilased. Kui laps tunneb koolis kiusamist ja tõrjumist, siis mõjutab see tema õpi tulemusi kui üldiselt soovi koolis käia. Olen seisukohal, et kaasõpilastel on väga suur rull koolirõõmu tekkimisel ja püsimisel. Koolirõõmu pärssiva asjaoluna saab kindlasti esile tuua ka suhteid õpetajaga, pigem just seda kui suhteid ei ole.

Eelpool kirjeldatu alusel saab väita, et õpetajal on ülioluline roll klassiõhkkonna ja see läbi lapse õpimotivatsiooni tekkimisel ja hoidmisel. Paraku väidavad ka PISA testi tulemused, et õpetaja ja õpilase vahel võiksid olla paremad suhted, kui nad praegu on. Õpetajal on koolis keeruline luua kõigile õpilastele sobivat klassiõhkkonda, kuna ta peab arvestama iga õpilasega individuaalselt, et anda õpilasele just talle õiges raskusastmes õpiülesandeid. Teooriast selgub, et õpilane kogeb vooseisundit just siis kui on saavutanud motiveeritud tegevuse haripunkti, ehk õpiülesanne peab olema täpselt piisavalt raskusastmega, mitte liiga kerge, ega ka liiga raske (*vt lk 9*). Pidevalt liiga raskete ülesannete täitmine mõjub õpilase demotiveerivalt.

Kolmas uurimisküsimus annab vastuse kas õpilased ise tajuvad koolipoolt ettevõetud meetmete mõju koolirõõmu tekkimisel. Kooli poolt kasutatud meetmete toimimine kajastub ka vastuses, et kõik uuringus osalenud lapsed sekkusid kindlasti koolikiusamise olukorda, seda siis kas otseselt ise sekkudes või rääkides sellest õpetajale. Töö autorina arvan, et üks olulisemaid vastuseid, kust saab välja lugeda kooli poolt meetmete mõju oli see kui õpilane vastas, et ta ei võtnud teda narrinud lapse sõnu tõsiselt kuna see laps oligi selline teist moodi. Arvan, et selline vastus näitab väga suurt empaatia võimet ja samas saab tuua paralleele Kiusamisest Vabaks metoodikaga, kus on põhimõtetena välja toodud sallivus ja austus. Sallivus kõige erinevate grupiliikmete suhtes ja austus, et laps arvestab ja austab seda, milline teine laps on.

Oluliseks vastuseks, kust saab järeldada kooli poolt kasutusel olevate meetmete mõjust oli ühe õpilase vastus, kus ta ise tõi välja hea alguse mõju konkreetselt ise endale. Õpilane teadvustas väga hästi, mis asi on hea algus ja kuidas see temale hea on. Kuidas talle mõjusid need hommikuringid, kus sai rääkida oma möödunud nädalavahetusest või kasvõi eelmise õhtu kodustest tegevustest.

Saadud tulemused olid tegelikult ootuspärased, kuid töö autorina lootsin saada juurde ka muid koolirõõmu mõjutavaid faktoreid, kuna samad tegurid selgusid ka 2015 aastal läbiviidud pilootuuringust. Pilootuuringust selgus, et õpilaste jaoks on kõige olulisem sõprade olemas olu ja ka kohalolu koolis. 2015 aastal tehtud uuringust selgus, et on oluline ka huvitav koolitund ja oluliseks peeti ka erinevaid sündmusi koolis, kust võetakse meeleldi osa.

Käesolevat tööd kirjutada on olnud üsna põnev. Töö koostamisel olen lähtunud eelkõige oma isiklikust huvist, teada saada mis on need faktorid, mis muudavad lapsi kooli kontekstis rõõmsaks. Isiklik huvi on ajendatud oma isikliku lapse käitumise seosest koolis toimuvaga. Kokkuvõtvalt saan öelda, et inimesed, kes on koolis koos meie lastega mõjutavad nende elusid olulisel määral, nii sõprade kui ka õpetajana.

KOKKUVÕTE

Töö eesmärgiks oli uurida koolirõõmu allikaid ühe kooli õpilaste arvamustes. Soov oli teada saada, kuidas õpilased ise hindavad koolis ettevõetud meetmeid koolirõõmu hoidmiseks. Uuringu viisin läbi aastal 2016, millele eelnes pilootuuring aastal 2015. Uurimismeetodiks oli mõlemal uuringul intervjuud.

Koolirõõm saab alguse väga paljudest asjaoludest. Enamasti sõltub see õpetajate ja kaasõpilaste empaatilisest suhtlemisest ja huvitavatest tegevustest nii tunnis kui väljaspool tundi. Uuringus tuli esile, et õpilastele teeb koolipäeva meeldivaks just sõpradega koos olemine, arvati ka, et oluline on huvitav koolitund ning ka huvitegevus ja koolis toimuvad sündmused. Õpilased ise peavad meeldiva koolipäeva juures oluliseks seda, et sõbrad on koolis. Seda võib järeldada sellest, et õpilastele meeldib koolis käia, kuna siin ootavad neid sõbrad, kellega koos mõnusalt läbi erinevate tegevuste oma päeva veeta. Õpilaste koolimeeldimist näitab ka suhtumine oma õpetajasse. Õpilase koolimeeldivust pärssivaks faktoriks on sõbrasuhete puudumine koolis. Koolirõõmu mõjutab ka suhe õpetajaga. Negatiivselt pigem just see kui lapsel ja õpetajal ei ole omavahel usaldusliku suhet. Oluline aspekt koolirõõmsa lapse puhul on tegelemine huvitegevusega. See lisab lapsele enesekindlust ja annab lapsele eduelamuse tunde.

Teise küsimusega otsiti vastust, et teada saada, mis on need asjaolud, mis segavad õpilastel olla rõõmsad kooli keskkonnas. Segavaks asjaoluks peeti kaasõpilaste käitumisega seotud faktoreid. Toodi välja, et koolitunni rikub kaasõpilaste lärmamine, sosistamine, itsitamine tunnis ja löömine või muud moodi kiusamine üldiselt. Olen seisukohal, et kaasõpilastel on väga suur roll koolirõõmu tekkimisel ja püsimisel.

Kolmas uurimisküsimus annab vastuse, kas õpilased ise tajuvad kooli poolt ettevõetud meetmete mõju koolirõõmu tekkimisel ja hoidmisel. Kooli poolt ettevõetud meetmed kajastuvad õpilaste väärtushinnangutes väga suurel ja olulisel määral. Lapsed hindavad inimesi nende sisemiste väärtuste pärast. Näiteks mitte ükski õpilane ei vastanud uuringus,

et talle meeldib tema õpetaja selle pärast, et on väga ilus. Kõik õpilased vastasid, et nende jaoks on õpetaja hea, sest ta on abivalmis, hea südamlilik, lahke, nutikas.

Uurimise käigus sain vastused enda esitatud uurimisküsimustele ja lõputöö eesmärk sai täidetud. Selgus, et kõige suuremaks koolirõõmu allikaks koolis on õpilaste endi arvamuste kohaselt sõbrad. Mõningast värvi koolipäevale annavad mängud vahetundides ja huvitavad koolitunnid, mitte lihtsalt tuupimine. Oluliseks argumendiks võib pidada peaaegu igast vastusest ilmnev sõprade olemas olu tähtsus. Sõprade olemas olu ja head suhted kooli keskkonnas on ülimalt olulised. Kui lapsel on kindel ja turvaline keskkond, kus ta palju aega oma päevast veedab, siis on laps ka enesekindel.

KASUTATUD ALLIKAD

Brophy, J. 2010. Kuidas Õpilasi motiveerida: Käsiraamat õpetajale. Tallinn. Archimedes

Hea Algus metoodika. Tallinna Haridusamet. 2015. www.tallinn.ee/est/haridus/Hea-Algus-metoodika-2 (20.11.2015)

Huviharidusstandard (2007). Riigi Teataja. RTL 2007

Huvialaharidus ja huvitegevus: rakenduslik kompleksuuring. 2005. Maaelu Arengu Instituut. (02.05.2016). www.hm.ee/index.php?popup=download&id=4083

Henno, I., Reiska, P., Ruus V-R. 2008. Üldhariduse olukorrast hariduse tulevikukujundajatele. *Riigikogu toimetised*, nr 18. www.riigikogu.ee/rito/index.php?id=13586 (25.11.2015).

Gray, D., Pelegriño, D. 1973. Reflections on the Recreation and Park Movement. Iowa: W. C. Brown Company

Kiusamisest vabaks Metoodika. (*sine anno*)

<http://kiusamisestvabaks.ee/meist/metoodika-kiusamisest-vabaks> (28.10.2015).

Kera, S. 2005. Kuidas elad kooliklass? Klassijuhatajast ja klassi juhatamisest. Tallinn: Ilo.

Kost, R. 2012. Kasutamata võimalused kooli huvitegevuses. *Õpetajate Leht* 5.11. 2012

Kulderknuip, E. 1997. Esimesed kooliastmed uuenevas põhikoolis: 25.-26. märts 1997: algklassiõpetajate üleriigilise konverentsi materjalid. Tallinn: Haridusministeerium.

Laste hälbiva käitumise uuring. 2014. Markina, A., Žarkovski, B. Tallinn

Luik, Ü. 2013. Väike- ja suurkooli keskkonna võrdlus ning mõju neljandate klasside õpilaste koolirõõmule Jõgevamaa koolides. Tallinna Ülikool. [Magistritöö]. Tallinn.

Mammaste Lasteaed ja Kool. Mammaste Lasteaed ja Kool kodukord.

www.mammaste.edu.ee/wpcontent/uploads/2014/11/MLK-kooli-kodukord-1-01-2015.pdf
(11.01.2016)

Mägi, K. 2010. *Motivatsiooniline areng*. Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Tartu: Haridus ja Teadusministeerium Lk 106-119

PISA 2012. Eesti tulemused . 2013 SA Innove.

http://issuu.com/innove/docs/pisa_2012_eesti_tulemused_2?e=2411359/5896292
(11.01.2016).

PISA 2012. Põhiuuringu tulemuste kokkuvõte. Haridus- ja Teadusministeerium.

www.hm.ee/sites/default/files/pisa_2012_pohiuuringu_tulemuste_kokkuvote_ajakirjanikele_ja_avalikkusele.pdf (20.11.2015).

Sakk, M. 2009. Koolirõõmu võti. *Õpetajate Leht*, 13.03, lk 12.

Sarv, E-S. 2006. Õpilase ja õpetaja suhe. *Haridus*, nr 5-6, lk 21-24.

Sharp, S., Smith, P. K. 2004. Võitlus koolikiusamisega. Juhised turvalise koolikeskkonna loomiseks. El Paradiso.

Sutrop, M. 2013. Väärtuspõhine kool - Eesti ja maailma kogemus. Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.

Toming, H. 2011. Koolist väljalangemine ja selle vältimise võimalused erikooli õpilaste hinnangul. Tartu: Tartu Ülikool. [Magistritöö]

Muldma, M., Talts, L., Piht, S. 2013. *Suhted õpetajatega kui õpilaste koolirõõmu ennustav tegur: Eesti ja vene koolide võrdlus*. Quo vadis, Haridus mitmekultuurses ühiskonnas? Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste instituudi algõpetuse osakond. Lk 117-128

LISA 1

TEGEVUSED II POOLAASTAL 2015– 2016

KUUPÄEV	TEGEVUSED
JAANUAR	OMALOOMINGUKONKURSI VÄLJAKUULUTAMINE
22.JAANUAR	TERVISESPORDIPÄEV
26. JAANUAR	PLANETAARIUM
28.JAANUAR	OMAKULTUURIPÄEV
29.JAANUAR	VIKTORIIN – MUUSIKA
30. JAANUAR	MATEMAATIKA OLÜMPIAADI PIIRKONNAVOOR 4.-6. KLASSID
9. VEEBRUAR	VASTLAPÄEV
10. VEEBRUAR	AABITSAPIDU – 100 PÄEVA KOOLIS KÄIDUD
12. VEEBRUAR	KOOLIKONTSERT ANSAMBEL “KELLAWÄRK” SÕBRAPÄEV, LAAT, STIILIPÄEV – PUNASE VÄRVI PÄEV
17. VEEBRUAR	NUPUTA
18. VEEBRUAR	VIKTORIIN – VIISAKUS
23. VEEBRUAR	VABARIIGI AASTAPÄEVA AKTUS
1. MÄRTS	KÜLAS KLOUN UMMI JA STIILIPÄEV
14.-18. MÄRTS	EMAKEELE NÄDAL
15. MÄRTS	KÜLAS AAPO ILVES
14. MÄRTS	100 SÕNA VEATULT
17. MÄRTS	KÄNGURUVÕISTLUS
24.MÄRTS	TEATRI ÜHISKÜLASTUS 5.-6. KLASSID
1.APRILL	NALJAPÄEV
4.- 8. APRILL	SUDOKUDE LAHENDAMISE VÕISTLUS
5. APRILL	PÕLVAMAA KOOLITEATRITE FESTIVAL
20.APRILL	TEATRI ÜHISKÜLASTUS 4. KLASSID
22. APRILL	MAMMASTE JUTUVESTJA – VETEVALLA JUTUD
22.APRILL	JÜRIPÄEVA JOOKS
25.-26.APRILL	UJUMISVÕISTLUSED
26.APRILL	TEATRI ÜHISKÜLASTUS 3. KLASSID

28. APRILL	MAAKONDLIK MAMMASTE JUTUVESTJA – VETEVALLA JUTUD
MAI	ESINEMINE PÕLVA HOOLDEKODU ELANIKELE
6. MAI	SPORDIPÄEV
11.MAI	ORIENTEERUMISVÕISTLUSED (KÕIKIDELE KLASSIDELE)
12. MAI	MATEMAATIKA TASEMETÖÖ 6. KLASSILE
14. MAI	RÄPINA VALLA LASTE LAULU- JA TANTSUPÄEV
17.MAI	PÕLVA VALLA KOOLIDE FOLKLOORIPÄEV
18.MAI	PÕLVA LASTE 61. JOOKSUPÄEV
24. MAI	KEVADKONTSERT KOOL JA LASTEAED
28. MAI	UMA PIDO
31.-MAI – 1. JUUNI	STIILIPÄEV – ÖÖBIMINE KOOLIMAJAS VÕI TELKIDES STAADIONIL
3.JUUNI	5.-6. KLASSIDE LÕPUAKTUS
3.JUUNI	KOOLI LÕPUAKTUS

LISA 2

Küsimused

1. Kui palju õpetaja Sind tunnis toetab/innustab? (Vähe, mitte piisavalt, piisavalt palju)
2. Kuidas Sulle meeldib Sinu õpetaja? Miks?
3. Saad Sa koolis hästi hakkama?
4. Mis teeb Sinu jaoks koolitunni huvitaks?
5. Kas on midagi, mida Sulle tunnis kohe üldse teha ei meeldi?
6. Mis Sulle koolis kõige rohkem meeldib?
7. Kuidas Sa tunned end vahetundides? Miks?
8. Kas Sa võtad osa mõnest huviringist oma koolis? Millistest?
9. Kuidas Sulle meeldib käia huviringides?
10. Kuidas Sulle meeldib osa võtta koolis toimuvatest sündmustest?
11. Kas on mõni sündmus millest sa nii hea meelega osa ei võtaks? Selgita palun?
12. Kas Sa tuled hommikul meelsasti kooli?
13. Mis teeb Su tuju heaks?
14. Mis teeb Sul tuju halvaks?
15. Mis tundega Sa mõtled eelolevale koolipäevale? Miks?
16. Kui õhtul kodus mõtled tagasi oma päevale, mida tavaliselt koolipäeva juures meenutad?
17. Missugune õpilane Sa enda arvates oled?
18. Kas on midagi mis Sulle koolis üldse ei meeldi?
19. Milline sõber, Sa enda arvates oma sõpradele oled?

20. Kas Sind on koolis kiusatud? Palun selgita!
21. Kas Sina oled kellelegi koolis haiget teinud? Miks?
22. Kui tekib klassis kellegagi tüli või mure, kuidas te seda lahendate?
23. Kui sa näed, et kedagi koolis kiusatakse või talle tehakse kuidagi liiga, kuidas sa käitud?

LISA 3

Intervjuu

1. Kui palju õpetaja Sind tunnis toetab/innustab?

Ta innustab mind..hästi innustav on..ma tunnen et nii palju kui mulle on vaja siis innustab mind..

2. Kuidas Sulle meeldib Sinu õpetaja? Miks?

Mmm ta on hästi tore ja nagu..hästi nagu nutikas..

3. Saad Sa koolis hästi hakkama?

Mmm...suht hästi..see tähendab, et kui mul midagi välja ei tule, siis ma püüan, et see tuleks välja, nagu et, kui mul näiteks läheb mõni hinne näiteks halvasti, siis ma kohe esimesel võimalusel parandan selle ära.

4. Mis teeb Sinu jaoks koolitunni huvitaks?

See kui ma saan avardada oma silmaringi, see on tore

5. Kas on midagi, mida Sulle tunnis kohe üldse teha ei meeldi?

Vahe peal on nagu niimoodi, et mõned teised lapsed unustavad midagi teha või niimoodi, siis terve klass põhimõtteliselt jutumärkides kannatab, noh näiteks õpetaja peab siis temaga palju rääkima ja tunnist läheb ära.

6. Mis Sulle koolis kõige rohkem meeldib?

No kõik need inimesed kes siin töötavad ja palju kooli lapsed on väga toredad, kui kõik need koos võtta sisi üldiselt on kõik päris tore.

7. Kuidas Sa tunnend end vahetundides? Miks?

Väga hästi. See et ma olengi koos sõpradega, ma ei ole üksi. Nagu seal saab ikka palju nalja, käime õues, on väga tore.

8. Kas Sa võtad osa mõnest huviringist oma koolis? Millistest?

Ma käin näiteringis

9. Kuidas Sulle meeldib käia huviringides?

See on väga tore koht, no Diana on väga tore ja lapsed ja kõik see mis me seal teeme see kõik on väga põnev ja huvitav.

10. Kuidas Sulle meeldib osa võtta koolis toimuvatest sündmustest?

Need on kõik väga toredad ja hästi korraldatud...mulle meeldib.

11. Kas on mõni sündmus millest sa nii hea meelega osa ei võtaks? Selgita palun?

Noo...üks stiili päev oli..kantri teemal, see jäi hästi meelde et ei olnud nagu päris see mis mulle nagu, oli natukene halvasti korraldatud, minu jaoks polnud päris see nagu.

12. Kas Sa tuled hommikul meelsasti kooli? Mis teeb Su meele rõõmsaks?

Jah tulen küll, aga näiteks kui mul on halvad hinded siis ma tunnen ennast natukene halvasti või midagi on õhtul tegemata jäänud, aga muidu on küll kõik tore.

13. Mis teeb Su tuju tavaliselt heaks?

Noo....mul on hästi palju sõpru kehelga suhelda ja kellega rääkida see mure lahti, näiteks ema ka, ma räägin talle ära mis juhtus ja siis ongi kõik korras.

14. Mis teeb Sul tuju tavaliselt halvaks?

Noo ongi nagu koolikontekstis, et nagu õppimine ja nagu kui on midagi halvasti tehtud hindeliselt ja tööliselt on halvasti siis on paha tuju.

15. Mis tundega Sa mõtled eelolevale koolipäevale? Miks?

Mul natukene on sellega soetud, et kas ma olen nagu väsinud, siis on nagu et võiks natukene veel magada, aga kui ma olen täiesti nagu ärkvel ja kõik on fine, siis ma lausa juba ootan seda seda alati juhtub koolipäeval midagi toredat.

16. Kui õhtul kodus mõtled tagasi oma päevale, mida tavaliselt koolipäeva juures

meenutad?

Meenutan ainult häid asju, no kui midagi väga halvasti on juhtunud kellegagi, siis ma ikka jah mõtlen et oi oi oi, aga muidu ikka jah mõtlen ainult häid asju.

17. Missugune õpilane Sa enda arvates oled?

Mmmm....täiesti tavaline, normaalne, vahe peal tuleb näiteks hindeliselt midagi halvasti, aga täiesti normaalne, sõradega saan hästi läbi, õpetajaga saan hästi läbi ja kool mulle meeldib.

18. Kas on midagi mis Sulle koolis üldse ei meeldi?

Mmm...vb see nagu et mõned lapsed ongi sellised kiuslikud.

19. Milline sõber, Sa enda arvates oma sõpradele oled?

Noo...selline..jutukas natukene vaikumas j a selline sõber nagu sõber peab olema.

20. Kas Sind on koolis kiusatud? Palun selgita!

Natukene, on narritud, öööö mmm.... öeldi roppsõnu... Mul on nagu selline elukogemus, et ma ei võta selliseid asju südamesse üldse , ma naguööö...võtsin seda kuidagi nagu...noh...see polnud eriti hull või midagi. See oli selline laps kes ongi selline ... natukene...nohh....teistmoodi...natukene..ma ei hakanud seda lahendama ma ei võtnud seda südamesse.

21. Kas Sina oled kellelegi koolis haiget teinud? Miks?

Emm..vahepeal on niimoodi juhtunud, et ...no paarkorda on nii juhtunud, et keegi ütleb mulle midagi ja siis ma ütlen talle midagi vastu...midagi sellist on olnud..aga see on pigem selline sõbralik pigem sõbralik nokkimine, mitte selline hull kiusamine.

22. Kui tekib klassis kellegagi tüli või mure, kuidas te seda lahendate?

Noo..kui me saame, kui on rahulikult, kui me saame seda rääkida aga kui see ei ole võimalik, siis ma kutsun õpetaja. Õpetaja on tulnud tundi ja siis räägib selle lapsega.

23. Kui sa näed, et kedagi koolis kiusatakse või talle tehakse kuidagi liiga, kuidas sa käitud?

Kui nad on minust nooremad, siis ma ikkagi suht ise ütlen, sest nad ikkagi kardavad endast suuremaid aga kui on minust suuremad, siis ma kutsuksin õpetaja pigem.

SUMMARY

The purpose of my research is to learn sources of school joy in pupils at Mammaste

School. Volition of this research was how pupils themselves evaluate work done by school to keep school joy. Research took place at 2016 for predate pre-research at 2015. Both researches were taken by interview.

School joy based on many aspects. Mostly it depends on teachers and co-student communication and interesting acts in classes and after classes. Being together with friends, not less important was an interesting class, after school activities and events in school – all those aspects make the school day enjoyable according to students' answers. Students think tha most important thing in school are friends. Students likes to go to school because they met their friends there whom they can spend an interesting day. School joy is reflected by students attitude to teachers. Having no friends at school is negative impact to school joy. School joy is affected by student and teacher communication. It's mostly negative when they don't have trustful relation. Students who participating active after school activities is more joyful. It gives more confidence and feeling of success.

Second question was studying facts whay students can not be happy at school. Co-students behaviour were disturbing issue. Noisy co-student at class, whispering, giggling, physical contact or any kind of teasing brought out as disturbing things. Co-students have a major role of making and being school joy in my opinion.

Third question is answering does studens themselves feel efforts done by school to make and keep school joy. Methods taken by school to make students happy are reverberating strongly at students values. Students evaluate people by their inter values. Non of students brought up that they like their teacher because teacher is beautiful. All students answered that teatcher is good because she is helpful, kind, nice and clever.

During the study I got answers to my questions and purpose of that reasearch got full-filled. Biggest source of school joy are friends brought up by students answers. Not leaning plain facts but gameing at brakes and interesting classes are making school day more interesting. Friends presence at school is key reason of school joy came out by every answer. Good relations and friends are very important at school. If students have safe and confident environmental where students spent big time of their day then students are assured.

LIHTLITSENTS

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina,

Piret Valdmaa,
(*autori nimi*)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
KOOLIRÕÖMU ALLIKAD ÜHE VÄIKEKOOLI ÕPILASTE ARVAMUSTES,
(*lõputöö pealkiri*)

mille juhendaja on

Tiia Pedastsaar,
(*juhendaja nimi*)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Viljandis, **23.05.2016**